Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 114. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 22-го ТРАВНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 114. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MAY 22, 1953. VOL. LXI.

ТУРБОЛІТАКИ ПОНАД БІГУНОМ І АТЛАНТИКОМ

Форт Ворт, у стейті Тексас. — Команда повітряних сил перший раз виявляє, що бомбардувальний страто-турболітак Бі-47 перелетів понад Північний бігун і повернувся назад і що інший літак перелетів без перестанку понад 12,000 миль упродовж 24 годин, вимагаючи тільки доповнення ґазоліни під час самого лету. Оприлюднено теж перший лет шістьох бомбардувальників Бі-47 понад Атлантійський океан без перестанку і стверджено, що це найдовший рекорд в повітряних летах щодо часу і витривалости турболітаків. Перший трансатлантійський лет виконано двома літаками Бі-47 з Лаймстон, у стейті Мейн, до Ферфілд, в Англії впродовж п'яти годин і 38 мінут 7 квітня. Ці бомбардувальники повернулися до ЗДА за два тижні пізніше. Рекорд щодо віддалі і витривалости виконав бомбардувальник Бі-47, коли літав безперервно 24 години і перелетів 12,000 миль в південних і західних околицях ЗДА минулого року, вилетівши і повернувши до бази Едвардс у Каліфорнії. Перший переліт понад Північний бігун був осягнений бомбардувальним страто-турболітаком Боїнґа Бі-47 більше ніж рік тому. Бомбардувальник вилетів з бази Айлесон коло Фербанкс, на Алясці, полетів в напрямі Північного Льодового Океану, покружляв понад бігун і повернувся до своєї бази. Як довго тривала така подорож, не оголошено. Бомбардувальник Бі-47 обчислений на літання 600 миль на годину і 3,000 миль без додавання ґазоліни. Літаком керував полк. Річард К. Нілі з Солт Лейк Сіти, а його співпілотом був полк. Дж. Дж. Фостер з Ню Йорку. Радаром управляв капітан Д. Дж. Гейні з Копергіл, Текс.

Переслухання про продовження побору податків

Вашинґтон. — Республіканська група в комісії засобів і метод у Палаті Репрезентантів прихильно поставилася до проєкту президента Айзенгавера і ухвалила розпочати негайне переслухання над законопроєктом, який має на меті продовжити силу діяння теперішнього податкового закону про побирання податків від чистих зисків корпорацій, не зважаючи на те, що голова цієї комісії, конґресмен Даніел А. Рід, назвав цей податок „дошкульним". Нарис білу передав президент негайно після своєї промови, в якій він виявив причини, чому не можна тепер знижувати податків. Переслухання має тривати тільки десять днів, після чого справа опиниться в повній Палаті. — В іншій справі у Палаті виявилася опозиція самих республіканців проти ощадностей, вимаганих президентом. Палата, після довгої боротьби, ухвалила 384 голосами проти 12 витрати на підтримку фармерських проєктів висотою $1,254,808,328, тобто на $106,000,000 більше ніж вимагав Айзенгавер. Це перша поразка президента в його змаганні до ощадности. За те в дотації на потреби Адміністрації Ветеранів обтято $288,000,000 з загального бюджету висотою $4,575,000,000. Секретар оборони Чарлз Вілсон переконав комісію про потребу ощадности в оборонних витратах і замість 143 повітряних „крил" буде зорганізованих тільки 120 наступного року, а це позначиться меншими грошевими витратами в бюджеті на наступний рік.

Кравецька юнія за нову партійну групу

Шікаґо. — Резолюція, схвалена на конвенції Міжнародньої Юнії Жіночих Одягів, вимагає нового об'єднання „ліберальних" елементів в одній партії, а „консервативних" в іншій партії. Коли б це вдалося осягнути, тоді в Америці можна б зорганізувати партію праці за зразком британської Лейбур Парті. Резолюція одобрила теж і передвиборчу кампанію юнії, ведену за вказівками Ліґи Праці для Політичного Виховання при Американській Федерації Праці. Окрема резолюція скритикувала поведінку сен. Мек Карті за його безупинні слідства справ, які не належать до його ділянки, бо це вкорочує „громадянські права", як сказано в резолюції.

Виставка виробів старших віком осіб

Ню Йорк. — Старанням Ради Доброчинности й здоров'я міста Ню Йорку відкрито в середу у Виховній Залі („Едюкейшен Голл") Американського Музею Природничої Історії виставку 2,500 предметів, вироблюваних особами від 60 року життя з різнородних приватних і публічних, сусідських і релігійних груп для доводу придатности і талантів старших віком людей. Виставка охоплює кількадесять кіосків, у яких приміщені ручні жіночі вироби, як частини одягів, коронкових робіт, дальше дерев'яна різьба, дерев'яні й металеві годинники, квіти, і загалом декоративні вироби, багато малюнків і всього, чим може зайнятися людський ум і мускули. Між ними є предмети на національних чи етнічних мотивах, як українські вишивки і ляльки та різьби. Такі імена під виробами, як Павло й Надя Пастух, Олімпія Бачинська, Клявдія Косоноцька, Єлисавета Деркач, Сестра Анастазія і т. п., вказують, що це люди українського походження.

БРИТАНСЬКІ КОРАБЛІ ВОЗИЛИ КОМУНІСТИЧНИХ ВОЯКІВ ДО КОРЕЇ

Вашинґтон. — Сенатська слідча комісія під головством Джозефа П. МекКарті ствердила при допомозі свідків, що Британія й інші альянти вели дуже оживлену торгівлю з китайськими комуністами, допомагаючи таким чином червоним у війні проти Америки й Об'єднаних Націй у Кореї Свідки ствердили, що найменше 62 британських і інших кораблів західніх країн були зайняті такою торгівлею, а кораблі, побудовані в Британії і під її прапорами перевозили червоних китайських вояків попри береги Китаю, а опісля привозили товари для вжитку країн, що діставали допомогу з Адміністрації Взаємної Безпеки. Британський експорт зріс на вартости з $ 334,000 в двох перших місяцях в 1952 р. до $5,750,000 у двох початкових місяцях 1953 р., тобто на 1,700 відсотків. Свідчення про це склав перед сенатською слідчою комісією Роберт Ф. Кеннеді, брат сенатора Джана Кеннеді. Свідок заявив, що більшу частину цих інформацій дістав від Бюра Морської Розвідчої Служби. Сен. Мек Карті, слухаючи свідка, закликав: „Це нечуване в світовій історії, щоб якась країна перевозила військо до країни, яка вбиває її власних вояків". Після того він зажадав від президента Айзенгавера вияснення такої політики.

СЕРИОЗНИЙ ВИГЛЯД ПРИ СЕРИОЗНИХ СПРАВАХ

Президент Двайт Д. Айзенгавер і теперішній командант НАТО ген. Риджвей, що за кілька місяців має перебрати пост шефа штабу Американської Армії, вже своїм серйозним виглядом на останній конференції в Білому Домі виявляють серйозність обговорюваних ними оборонних проблем.

Ген. Ріджвей пропонує подвоїти число дивізій в західній Европі

Вашинґтон. — З конґресових кіл сповіщають про нове побажання ген. Ріджвея, яке він висунув перед комісією збройної служби при Палаті Репрезентантів. За цими чутками, ген. Ріджвей домагається побільшення числа европейських дивізій до 132, при чому ця військова сила спроможна буде стримати лише перші удари росіян, у випадку їхнього нападу на західню Европу. Проте за цей час союзники зможуть довезти дальші сили необхідні для дійсного стримання напасника. Керівник комісії збройної служби, Д. Шорт не потвердив точного числа дивізій, заявивши, на підставі таємного свідчення ген. Ріджвея, що цей домагається „більше, як 100 дивізій". Інші чутки твердять, що ген. Ріджвей сподівається, що бажана кількість дивізій зможе бути зиставлена у 1955 році. У 1954 році скількість західньо-европейських дивізій, припускально, зросте до 70 дивізій з теперішніх біля 50 дивізій. Ген. Ріджвей запевнив комісію збройної служби, що Росія і сателітні держави, у випадку атаки на захід, зможуть мати 300 дивізій війська.

Півостров Санді Гук призначений на оборону Ню Йорку

Вашинґтон. — Кероване стрільно зі швидкістю полету тисячі миль на годину, буде незабаром обороняти від повітряного нападу метрополітальну округу міста Ню Йорку, як це оприлюднила команда армії, повідомляючи, що для цієї цілі перебирає шість миль довгу смужку стейту Ню Джерзі, Санді Гук, в виді півострова на південь від Ню Йорку й включає її до „оборонного обширу міста Ню Йорку". Спір за посідання Санді Гук ішов кілька років між спортовцями і військовою владою. Спортовці хотіли перемінити Санді Гук на приморський парк, одначе необхідність спонукала стейт Ню Джерзі віддати його в посідання військових чинників для забезпеки країни і міста від ворожих бомбардувальників. Ця смуга надається ідеально для приміщення батальйону званого „Найкі", на підставі грецького слова „Ніке — перемога". Ця формація орудує керованими стрільнами і радаром, що керує протиповітряними гарматами.

Викрала двоє дітей для їхнього добра, каже жінка

Ню Йорк. — Після трьох днів здогадів і непевности, публіка заспокоїлася вістками, що двоє пропавших з Вашинґтону дітей найшлися живими й здоровими в Ню Йорку. Припадкова опікунка дітей іменем „Варвара" приведена з забави при пиві до мешкання Кліфтона Брадфорда у п'ятницю, втікла з його дому під час хвилевої відсутности обох Брадфордів і, забравши дітей, опинилася з ними аж у Ню Йорку. Тут залишила в парку хлопця Кліфтона, а з однорічною дівчинкою Діяною почала шукати праці. Зустрінувши негра - ветерана, Джана Смолла, вона розповіла, хто вона, а він довідавшись про це, завіз її до дому своєї матері в Джамейці й позідомив поліцію. Жінка називається Варвара Лі Ґрім, походить з Каліфорнії, виступає часом як танцюристка, а діти взяла, як каже, тому, що в хаті Брадфордів у Вашинґтоні була нужда. Поліція провірила, що Брадфорди жили „на віру" і не опікувалися якслід своїми дітьми. Варварі грозить в'язниця двадцяти років за схоплення на підставі федерального закону.

Страйк і локавт у Форда

Дітройт, Міш. — Форд Мотор Компані оприлюднює, що відправляє з праці 65,000 робітників в різних середовищах країни тому, що в Кантон, Огайо, вибух страйк у фабриці, яка виробляє частини, потрібні для виробу цілости авта Меркюрі. Страйк вибух п'ять тижнів тому, під час суперечок про заплату різнородних спеціяльних робіт при праці. Передбачають, що локавт потриває 5 днів.

ДОЛЛЕС І НЕРУ РОЗПОЧИНАЮТЬ РОЗМОВИ

Ню Дельгі, Індія. — Сюди прибув секретар стейту Джан Ф. Доллес і директор Взаємної Безпеки Гаральд Стассен. На летовищі Доллес заявив пресовим кореспондентам, що представники ЗДА прибувають з приязню і подивом для найстаршої в світі індійської демократії, яка має своє коріння в давній індійській культурі. „Ми надіємося від'їхати, казав Доллес, з повним порозумінням наших взаємних проблем і змагань. Я знаю, що Індія і ЗДА мають спільне бажання: бачити мир в усьому світі, мир, що був би справедливий, в якому могли б здійснитися наші надії". Поліція відвезла автами групу комуністів, які носили транспаренти з написом: „Доллес, їдь додому!" Але в Бомбаю, демонструвала проти Доллеса тисяча комуністів, і під час цих демонстрацій були ранені 13 комуністів. Доллес зложив першу візиту прем'єрові Неру, а пізніше відбув вступні розмови з представником опозиції сером Джірджа Шанкар Баджасм, який не погоджується з „політикою невтральности", яку веде прем'єр Неру. Конферував Доллес також з індійським міністром фінансів сером Чінтаманом Дешмухом, який представив представникам Америки індійські потреби в справі фінансової допомоги Америки для Індії. Преса не знає, про що будуть говорити індійські й американські політики, але гадають, що темою нарад, крім фінансової допомоги Індії, буде Корейська проблема та справа зустрічі представників великодержав, бо прем'єр Неру підтримує Черчила в цій проблемі. Перша зустріч відбулася в приязній веселій атмосфері, журналісти чули голосний сміх політиків, що відбули півгодинну зустріч.

Австрія не хоче приступити до НАТО

Бонн, Німеччина. — Австрійський міністер закордонних справ д-р Карл Ґрубер перебуває на політичних нарадах з канцлером Аденауером. Він заявив, що, на його думку, Австрія не може приступити до оборонного союзу Західної Европи, бо для неї найважніша справа — це закінчити воєнний стан та здобути мировий договір з державами, що брали участь у світовій війні. Ця заява Ґрубера ще більше підкреслила розходження між Західною Німеччиною і Австрією в справі наближення Австрії до Заходу, бо канцлер Аденауер цікавиться більше обороною Европи, як мировим договором Австрії з великодержавами. Міністер Ґрубер надіється, що представники великодержав, які з'їдуться 27 травня в Лондоні, зможуть погодитися на заключення договору з Австрією, а тоді зникне напруження між Сходом і Заходом, а може навіть і закінчиться „холодна війна", бо Совєти забрали б тоді свої війська з Австрії. Політичний неуспіх поїздки Ґрубера дещо злагіднює господарське порозуміння, бо і Австрія і Німеччина мають приступити до переговорів в справі торгівлі між обома державами, яких представники зустрінулися вперше від 1938 року.

Югославія обмежує еміґрацію політично підозрілих людей

Београд, Югославія. — Недавно югославська влада заявила була, що влітї цього року зможуть знову еміґрувати закордон навіть ті горожани Югославії, яких рідні перебувають закордоном як політичні еміґранти. Тепер появилася стаття в журналі „Югославський Огляд Закордонних Справ", в якій наводиться заяву Александра Ранковіча, віцепрезидента Федеральної Екзекутивної Ради, що не зможуть виїздити закордон члени тих родин, яких представники вже живуть закордоном та там „очорнюють" свою країну і з ненавистю відносяться до неї. На обмеження еміґрації вплинув також брак закордонних валют, що підкреслював у своїй заяві Ранковіч. Він сказав, що згідно з югославською конституцією немає обмежень для еміґрації, але уряд мусів досі обмежувати еміґрацію, щоб обороняти існування теперішнього режиму.

През. Айзенгавер пропонував през. Запотоцькому звільнити Отіса

Вашинґтон. — Останні відомості потвердили чутки, що вже раніше передавались між зацікавленими, а саме, що президент Айзенгавер звертався до чехословацького президента з предложенням звільнити американського журналіста Отіса з в'язниці. У цю середу Білий Дім повідомив про зміст листів, що були обмінені між Вашинґтоном і Прагою. Ще 30 березня президент ЗДА вислав до Запотоцького листа, в якому, з нагоди вибрання Запотоцького президентом Чехословаччини, він звернувся з предложенням звільнити Вільяма Отіса і тим усунути причину непорозуміння між двома країнами. У своїй відповіді, президент Чехословаччини дякує за привітання з нагоди його вибору на президента і додає, що з огляду на особисте заступництво Айзенгавера, він „вирішив 15 травня 1953 р. подарувати Вільямові Отісові невідбуту частину його вироку ув'язнення". У зв'язку з опублікованими листами, звертає увагу урядове комуністичне твердження, в якому сповіщалося, що звільнення Отіса було спричинене проханням дружини Отіса, яке вона вислала через чехословацьке посольство у Вашинґтоні до тодішнього президента Готвальда ще в листопаді минулого року.

ЧЕРЧИЛ НЕ БАЧИТЬ ПОТРЕБИ ЗУСТРІЧІ З АЙЗЕНГАВЕРОМ

БРИТАНСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ЗМЕНШУЄ АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКІ РОЗБІЖНОСТІ ЩОДО СОВЄТІВ І КОРЕЇ

Лондон. — Британський прем'єр сер Винстон Черчил відкинув вчора в Палаті Громад пропозицію на його зустріч з президентом Айзенгавером для „узгіднення теперішніх розбіжностей в підході" Британії й З'єдинених Держав до біжучих міжнародних справ. Черчил заявив, що хоч Британія привітала б відвідини американського президента, він особисто не вважає, що „теперішні розбіжності поглядів" між обома країнами дають оправдану причину прохати президента Айзенгавера, щоб він відвідав Британію. — Свою заяву склав прем'єр Черчил у відповідь на інтерпеляцію лейбуристського посла Вудрова Вята, але ані він ані посол Вят не з'ясували точніше тих „розбіжностей", що їх вони мають на думці. Все ж таки загально відомо, що прем'єр Черчил та провідники опозиції, як це вони виявили впродовж останнього тижня, ставлять легші від Америки передумови щодо розмов з Москвою та замирення в Кореї. Черчил минулого тижня пропонував „тайну зустріч" голів західних великодержав з Маленковим та виявив більшу згідливість на комуністичні пропозиції щодо полонених в Кореї й в цьому підтримали його теж його лейбуристські опоненти. Цим разом Черчил виразно намагався зменшити вагу цих розбіжностей, а заступник лідера лейбуристської опозиції, Герберт Моррісон, опісля гостро виступив проти „анти-американізму", називаючи його „неприємною хворобою" в деяких британських колах. — На запит посла Вята щодо запросин президента Айзенгавера до Лондону, Черчил твердив, що це була б для нього найбільша приємність привітати американського президента в столиці Британії та що він вірить, що таку приємність він матиме під час теперішньої каденції президента Айзенгавера, проте він не думає, що теперішні розбіжності поглядів між З'єдиненими Державами й Британією є такі серйозні, щоб давали оправдану причину на запрошення президента Айзенгавера до відвідин в Лондоні. Черчил твердив, що коли б зайшла така потреба, то він звернувся б до королеви Єлисавети, щоб вона запросила президента Айзенгавера на відвідини до Англії, але він думає, що причиною того могла б бути тільки „низка вітальних договорів англомовного світу, а не тільки другорядні розбіжності думок щодо метод, які „цілком природно виникають між приятелями і союзниками в обличчі практичних проблем".

Альянти приготовляють новий компроміс щодо полонених в Кореї

Токіо. — Альянтська військова делеґація на переговорах в Панмунджом в справі перемир'я в Кореї, користаючи з тижневої перерви в нарадах, опрацьовує тепер нові пропозиції, які дозволили б компромісово закінчити суперечності відносно долі тих полонених, які відмовляться від репатріяції після перемир'я та що досі є ще єдиною більшою перешкодою в устійненні передумов та підписанні перемир'я. Точний характер приготовлюваних альянтами нових пропозицій ще не відомий, але загально вважається, що ті пропозиції будуть йти по лінії резолюції Об'єднаних Націй з минулого грудня. Теперішні розбіжності між комуністами й альянтами в цій справі полягали в тому, що комуністи не передбачують жадної розв'язки справи полонених після того, якщо б майбутня політична конференція не потрапила вирішити їхньої долі. — Альянти досі домагалися, — щоб в такому випадку сама невтральна комісія, на яку погодились теж комуністи та яка мала б складатися з представників Швеції, Швайцарії, Польщі, Чехословаччини та Індії, мала право винести кінцеве рішення в справах полонених. Крім того, альянти домагались, щоб повновласті тієї комісії відносились тільки до не-корейців, отже тільки до китайців, а всі корейці повинні бути негайно звільнені з полону. Прийнята Генеральною Асамблеєю резолюція, до якої тепер альянти достосовують свої пропозиції, передбачує, що на випадок, коли б комісія й опісля політична конференція не потрапили вирішити долі полонених, тоді контролю над ними й відповідальність за них повинні перебрати Об'єднані Нації. — Чергова сесія в Панмунджом, під час якої альянти видвигнуть свої нові пропозиції, має відбутися в найближчий понеділок. Комуністична пропаганда вже тепер перестерігає, щоб в тих пропозиціях не було нічого такого, що можна б вважати за ультимат, бо це ще більше скомплікувало б і так заплутану для них справу полонених.

ЗАПОВІДАЮТЬ ДАЛЬШУ ВТЕЧУ ПОЛЬСЬКИХ ЛІТУНІВ НА ЗАХІД

Копенгаґен, Данія. — Втеча другого польського літуна зі совєтським боєвим турбо-літаком типу МІГ-15 на захід викликала тут здогади, що таких, які „полетять на волю", буде ще більше. Новий втікач, ляйтенант Здзіслав Язвеньскі, подібно, як і його попередник ляйтенант — Францішек Ярецкі, висадився на данському острові Борнгольм. Під час висадки літак був дещо пошкоджений назовні, але машинерія й устаткування внутрі, як і сам літун вийшли непошкоджені. Літуна негайно взяли данські власті та намагаються встановити, чи його втеча була спонтанна, чи на це вплинула американська пропозиція грошевої нагороди. Теж літак був негайно відставлений в невідоме місце для студій. Ляйтенант Язвеньскі, тільки вийшовши з літака, негайно просив признати йому азиль політичного втікача. Він заявив, що він є приятелем попереднього втікача Францішка Ярецкого та що до втечі заохотила його промова Ярецкого польською мовою через британську радівисильню, як теж закордонні вістки про щасливу втечу Ярецкого. Сам Ярецкі, який перебуває тепер в Шікаґо в ЗДА, потвердив, що він справді знає Язвеньського, що вони були разом на одній літунській базі в Польщі та що Язвеньскі на його думку, належав до останніх з тих, яких можна б було підозрівати, що вони поважаться на такий очайдушний крок втечі. З того він теж робить висновок, що за цим прикладом піде „багато інших" та що ще більшою заохотою до втечі для вояків за залізною заслоною було б створення окремих польських військових і авіяційних частин на заході.

ЦЬОГО ТИЖНЯ ВЖЕ ПОЧИНАЮТЬСЯ МАСОВІ УКРАЇНСЬКІ МАНІФЕСТАЦІЇ В РОКОВИНИ ГОЛОДУ

З кінцем цього тижня в поодиноких українських громадах в цій країні вже починаються масові маніфестації й демонстрації, щоб пригадати Америці та вільному світові найжахливіший в історії злочин Москви, яка 20 років тому виморила зорганізованим нею голодом мільйони українського населення. Маніфестації включають, звичайно, Богослуження по всіх українських церквах, демонстративні походи вулицями міст та опісля відповідні зібрання в репрезентативних залях. Серію цих маніфестацій започаткує Филаделфія вже в суботу, 23-го травня. Великий похід вулицями міста почнеться о год. 3-тій пополудні від вулиці Бравн. Ввечорі відбудеться масове зібрання в залі МЕТ. Наступного дня, в неділю 24-го травня, відбудуться такі маніфестації в Бостоні, Дітройті та деяких інших місцевостях. Збірка до походу вулицями міста почнеться в Бостоні вполудне біля церкви при 136 Арлінґтон стріт, а в Дітройті теж вполудне на вулицях Спрот і Сіблі. Клівленд демонструватиме в суботу 30-го травня, а Бофало в неділю 31-го травня. Похід в Бофало почнеться о год. 2-гій після полудня та відбуватиметься вулицями Філмор, Бродвей, до Мейн ст., Лафаєт. Кожний з цих походів буде попереджений церковними відправами, а кінчатиметься маніфестаційними зібраннями з відповідними промовами й програмами. В більшості випадків пороблено заходи, щоб ці маніфестації мали найбільший розголос серед американського загалу. В багатьох демонстраціях братимуть участь члени Конґресу, посадники міст та інші високі представники федеральної й місцевої влади. Нюйоркська громада, згл. Обласний Комітет, який приготовляв маніфестацію, з різних більше чи менше оправданих причин рішив переложити її на день 20-го серпня. В останній хвилині нас повідомлено, що з приводу започаткування тих маніфестацій Представництво Виконного Органу УНРади в ЗДА, приготовило окреме звернення до українського громадянства в цій країні. — Повний текст звернення буде поданий в черговому числі цього щоденника.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На пів року	5.25	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ОБОРОНА ВОЛІ

„Живемо в добі небезпеки... Всі ми знаємо дещо про довгий рекорд свідомо плянованої комуністичної агресії. До цеї хвилини немає ніякої причини вірити, що совєтська політика змінила свої так часто підкреслювані сподівання та ціль — знищення волі в усьому світі. Тому саме нема ніякої причини для вільних націй міняти свій шлях: надіятися і змагати до найліпшого, зброїтись і бути готовим на найгірше".

Тими словами виправдував президент Айзенгавер у своїй останній радіовій промові, чому республіканська адміністрація не може додержати виборчої обіцянки і вже тепер збалянсувати федеральний бюджет та зменшити податки. З цеї його промови варт відмітити дещо більше, зокрема те, що відноситься до „оборони тих духових вартостей та моральних ідеалів, що їх американці плекали впродовж поколінь як — правдивий скарб нашого народу". Бо ці вартости та ідеали, говорив президент, теж загрожені й їх теж треба боронити і то боронити „зброєю духа, патріотизмом, відданістю і готовістю до жертви". Тим президент зазначив, що небезпека, яка загрожує Америці та вільному світові, є не тільки „мілітарна". Вона значно більша та розрахована також і на економічну катастрофу Америки.

„Щоби бути вільним і вільним залишитись, нам треба стати сильними і сильними залишитись", говорив президент Айзенгавер. Сьогодні З'єдинені Держави ще не є такими сильними, але коли б їх змушено перевести в себе тотальну мобілізацію, тоді вони могли б „зустріти кожний виклик і військово перемогти".

З образу, який нам змалював президент Айзенгавер, годі надіятись забезпеченого миру. Навпаки, перед нами — дальше світове напруження і дальша боротьба. Тому теж треба ЗДА далі постійно плянувати і бути готовими на кожний випадок. Це є ціна, яку треба нам платити за нашу свободу, платити тепер і в майбутньому. Як думати про цю плату в долярах, до треба знати, що, в самому тільки найближчому фіскальному році треба буде видати державі 81 більйон долярів. Сама тільки повітряна фльота матиме від 30 червня до розпорядимости на її розбудову 40 більйонів долярів. Це величанська сума.

Президент Айзенгавер заявив, що не обійдеться цього року, а то й наступного, без державного дефіциту, не зважаючи на поменшення запропонованих бюджетових видатків, як і те, що не буде податкової знижки. Правду кажучи, це не була несподіванка, бо вже довший час читаємо в газетах, що даремні наші сподівання на збалянсування бюджету. А як є неминучий дефіцит, то чи розумно було б зменшувати податки і тим самим збільшати недобір? Це ж означало б спад вартости доляра і нову інфляцію!

Президент добре знав, що будуть і такі, що їх його промова цілком розчарує. Мабуть маючи їх на думці, він нагадав — промовляючи в телевізії — відомі слова Петрика Генрі „Дай мені волю, або дай мені смерть". Це головно у відповідь тим, що розумують в такий спосіб: „О так, ми любимо свободу. Дайте нам свободу, але якщо це не коштує більше як 15% наших прибутків".

Президент Айзенгавер виразно підкреслив, що Совєти не дали досі ніякого доказу, що вони думають про мир серйозно, що змінили свою дотеперішню агресивну політику. Це відноситься в першу чергу до чесного замирення в Кореї, заключення договору з Австрією та порозуміння в справі вільної та об'єднаної Німеччини. Як відомо, це ті проблеми, про які згадував президент Айзенгавер у своїй промові з 16 квітня та на які треба б Кремлеві дати серйозну відповідь. Це ті „діла", про які він згадував і яких здійснення домагався, як передумови до нових мирових переговорів з участю Кремлю.

ОЧИМА НЕ БАЧАТЬ...

Неймовірні успіхи Кремлю можна пояснити лише незрозумілою сліпотою найбільш передових людей заходу.

В Англії і в Америці багато значить слово. Тут не люблять підписів, посвідок, контрактів, нотаріяльних актів, — всього, в чому так закохана Росія, де слово „бумаґа" (папір) набирає майже містичного значення. Слово тут заступає російську „бумаґу", на слово вірять тут і Москва це використовує.

Усе сказане, — для росіян — ніщо. Лише урочистий акт, закріплений найскладнішими запоруками має там якесь значення. Тому, коли Літвінов, Сталін, Вишинскій, Маленков висловлюють яке будь мирне предложення, то їхні слова для них ніякої обов'язальної сили не мають. Зате їхні слова мають вагу непорушного документу для американців чи англійців, де все спирається на усному запевненні.

Кремль давно розшифрував це і далі йому нічого вже не коштувало давати запевнення, які його не обов'язують, але які мають обов'язальну силу закордоном. Коли Україну виморювали голодом, Кремль міг спокійно заявляти, що у них хліба забагато і цим хлібом, киненим забезцін закордон, міг підривати економіку Заходу. Можна було оповістити, що „родіна" чекає з розпростертими раменами своїх дітей, вивезених німцями на роботу, чи захоплених в полон, щоб Захід видав Совєтам цих людей, яких потім вішано, стріляно і масово розчавлювано танками. Досить було почути західнім слов'янам у совєтських радіовисильнях, що побідна червона армія несе їм звільнення і щасливе життя, як ці всі слов'яни закидували квітами совєтські танки, не передчуваючи, що через кілька місяців, вони самі перемінятися у втікачів, що шукатимуть в небезпечній втечі, через пильно-стережені кордони, рятунку від визволителів. А чи світ не повірив, що американці дійсно розкидають бактерії над Кореєю, що неозброєні американські літаки дійсно стріляють до совєтських літаків, які примушені їх збивати, що в Америці люди вмирають з голоду на вулицях, а до страйкуючих стріляє поліція?

Чи найвизначніші провідники західнього світу не приймали за „чисту монету" кожне найменше миролюбне слово Кремлю, включно до останніх дуже неясних заяв Маленкова?

Постає враження, що людям дано очі, щоб не бачити. Бо можна за тридцять років свого панування винищити мільйони людей, зтерти з землі цілі народи, завоювати континенти, залишити сліди своїх злочинів у численних Вінницях і Катинях... і вважатися великим миротворцем. Для того після тридцяти років злочинів, треба сказати тільки неясну промову, в якій був би замрячений натяк на те, що ми можемо жити з Заходом в мирі. Треба лише це, щоб вовк замінився в овечку, людожер в веґетаріянця, озброєний наймодернішою зброєю розбишака в усміхнену невинну дитину...

Останні усмішки Кремлю настільки ніжні, що зовсім не видно з-поза них іклів північного вовка. Під цією усмішкою розцвітають, як весняні квіточки, серця довірливих західняків. На їхні очі насувається блаженне більмо і вони забувають про палаючі країни, про розлив підпільної п'ятої колони, про стукіт багатьох тисяч фабрик, що дозброюють північного велетня перед останнім скоком до горла „буржуазному заходові". Їм так приємно думати, що це все лише уявлялось колись, що цього немає, що на світі дійсно запанує постійний мир...

І мир запанує, доки несподівані бомби не згасять останньої сиґари Черчила...

Микола Очерет

БОМБИ, ГОЛОД і НАРОДИ

В своїй промові, президент Айзенгавер зазначив, що „найгірше й найкраще, що може статись, можна висловити кількома словами. Найгірше: це атомова війна. Найкраще буде: життя під постійним страхом і напруженням — тягар озброєння, що мусить перекидатись на добборут і працездатність усіх народів — витрата сили, що перешкоджатиме кожній системі створити справжній добробут і правдиве щастя для народів землі... Таке життя — це взагалі не життя... це стан людства, що „висить на залізному хресті".

Виникає питання: що ж краще — „висіти на залізному хресті" чи „атомова війна"? Коли людство „висить на залізному хресті", воно має лише один кінець — смерть, а війна, яка б вона не була, дає ще й другий вихід — перемогу.

Атомова бомба, скинута на Гірошиму миттю знищила десятки тисяч людности, а за час панування росіян в Китаї, за відомостями Національного Уряду, вже розстріляно і повішено понад 5 мільйонів населення. Нам здається, що миттю знищить людину є гуманніше ніж її вішати чи розстрілювати з великими тортурами, при попередньому допиті. Атомова бомба скинута на Наґасаки теж знищила миттю десятки тисяч людей, а лише за один 1933 рік росіяни на Україні вимордували голодною смертю яких 7 мільйонів людности.

Президент Айзенгавер не уявляє як люди вмірають від голоду, бо тоді він би не казав, що найгірше є „атомова війна". Я ж це бачив власними очима; що більше, — моя мати того року вмерла від голоду. Я пам'ятаю хатину на Полтавщині, де вмірала вона спухла від голоду. Ось її рука піднялась, потягнулась до грудей і вийняла з-за пазухи чорніший від землі шматок хліба... „Це вам, мої сини, я берегла. Може вам не прийдеться вмерти з голоду..." — та й померла. Ми той хліб обережно зберегли і поклали його в труну до матері, коли її ховали. Ми знаємо: на Страшнім Суді вона покладе його до ніг Самої Пречистої, як знак своєї безмежної материної любови... Поховавши матір і розпрощавшись з братами, я приїхав напівбожевільним до Києва а потім до Одеси. І от там, в одеському порті я побачив, як наша пшениця текла з елеваторів на англійські, французькі, італійські та німецькі пароплави. Пароплавів малих европейських держав не було, продавати їм пшеницю не було в плянах Росії. Лише раз побачив я турецький пароплав, але й той відійшов на другий день порожній.

У тому порті я бачив ще одно: великий океанський пароплав під зоряним прапором З'єдинених Держав Америки вигружав — розумієте: не грузив, а вигружав на берег харчові пакунки. Гори харчів вигружав, а таких пароплавів я бачив за місяць десятки. Одна єдина держава вільного світу не грузила для себе вкрадений росіянами у наших селян хліб, а вигружала харчі тим пухлим з голоду людям.

Та чи знали тоді американці, що то є Росія! Вони дивились на Росію через чарівні окуляри великої російської літератури, мистецтва, балету і науки і не знали, що привезені ними харчі, ми купували в „Торгсінах" за золото, яке в кого ще залишилось. Люди несли золоті хрестики, перстні, коронки з зубів, ланцюжки та інше, одержували „бони" і на них купували харчі привезені Америкою. І треба було щойно „походів смерти" американських вояків в корейському полоні, щоб Америка скинула оті чарівні окуляри й побачила поверх 40 мільйонів рабів концентраційних таборів Совєтської Росії, які саме й копають уранову руду для атомових бомб і здобувають золото для фінансування п'ятих колон вільного світу. Але атомові бомби самі з неба не падають, їх треба скинути, а скидати їх будуть не „лідери Совєтського Союзу" до яких звертавсь Президент з своєю „мировою офензивою", а звичайні вояки.

Ми знаємо, що 85% тих звичайних вояків (не командирів, які сидять під землею в час війни) є сини пригноблених Росією народів. Ми власними очима бачили, як бомби, що призначались на місто Берестя були скинуті в болото і жадна не впала на місто...

Ми твердо віримо, що коли б президент наймогутнішої в світі вільної держави звернувся з своїм закликом боротьби за „мир і свободу" не до „лідерів Совєтського Союзу", а до гноблених Росією народів, то „атомова війна" стала б мітом, а „тюрма народів", що сьогодні має назву СССР, завалилась би від першого поштовху і „мир та воля" дійсно прийшли б на землю.

М. В. Дольницький

ТЕРОР В КЕНІЇ

У Кенії, що в 1920 році стала протекторатом і колонією британської корони, ненависть до білих за останній рік так збільшилася, що життя білих поселенців стає щораз більш нестерпне. 6 мільйонів африканців, зрушені аґітацією одного із 12 племен, Кікуйо, яких начисляють біля 1,200,000 душ, вибірають між льояльністю до білих поселенців, яких не більше 35,000 і присягою таємній, терористичній організації Мав-Мав.

Мав-Мав почала діяти рік тому. Почалося від вбивств цих африканців, що противилися присягати цій організації, яка вимага від своїх членів убивати білих. Потім пішли осторогі білим: прибивані до дверей їхніх хат чорні коти, замачані в крови пера, козячі копита. Після того наступили акти терору і вбивств білих, що залякало не тільки уряд в Лондоні і місцеве управління, але й всіх білих, що за 54 роки з призначених їм територій, облогом дрімаючих земель, зробили плодючі поля.

Англійські поселенці, хоч залякані, не думають покидати Кенії. Вони продовжують свій спосіб життя, в день працюючи на полях, увечорі збіраються по клюбах повдягані в вечірні одяги. Проте в їхньому житті наступили великі зміни. Вони втратили довір'я до всіх, хто не білий, — працюють і відпочивають із зброєю в руках. Без револьвера під рукою мати не їде на прохід з своєю дитиною, без зброї ніхто не їде на закупи до крамниць.

А Мав-Мав поширює свою діяльність. Майже 80% членів племени Кікуюс, як здогадуються, склали присягу, по волі або неволі, що вони готові на кожний наказ організації вбивати білих і не спочити досі, доки останній білий не покине Кенії. Використовуючи забобонність і темноту населення, емісарі Мав-Мав, з допомогою своїх чарівників, при спеціяльному ритуалі, під час якого вживають помазання і лизання крови вбитих кіз, вимушують присягу на вірність і послух. До цієї присяги африканці мають велике довір'я і страх перед нею, так, що навіть християни не сміють її зломати.

Влада, що намагається зломати силу Мав-Мав, почала гострі виступи проти цієї таємної організації, арештуючи підозрілих, переселюючи цілі групи африканців, влаштовуючи суди над зловленими провідниками. Ця акція англійських властей не тільки не зменшила небезпек, навпаки їх збільшила. Вбивства білих множаться кожного дня, преса приносить вісті про сутички між військом і членами Мав-Мав. Ночі стають небезпечніші, щораз нервозніші.

Мав-Мав вважають виявом протесту чорної раси проти панування білих і виявом найтемніших сил проти цивілізації. З'являються щораз частіші голоси, які впевняють, що за діяльністю Мав-Мав криється зручна комуністична аґітація. З доказів — найважніші були виявлені на суді проти одного із головних провідників Мав-Мав, вишколеного в Англії і Москві, Й. Кеніятти, співосновника політичної організації Африканський Союз Кенії і основника першої африканської газети в Кенії. Й. Кеніятта перебував в Москві майже 2 роки. Офіційно відомо, що він студіював там в університеті, але що студіював — невідомо. Одне певне — ані музики ані балету він там не студіював!

Дошукуватися причини вибуху ненависти до білих тільки в аґітації комунізму чи вияві чорного патріотизму було б спрощенням проблеми. Африканці в Кенії мають доволі причин виступати проти білих. За 54 роки перебування білих в Кенії, чорним не присвячувано багато уваги. Вони і надалі поталають в повній темноті, надалі слухняно виконують доручення своїх чарівників, надалі вірять в забобони. Рівень їхнього життя — незвичайно низький, плата за роботу мінімальна, тисячі без даху над головою і без майна. Одне було важне білим — здоров'я чорних. Завдяки медичній допомозі, вдалося зменшити смертність населення, виполоти деякі пошесті, та ці здобутки немов краплина в морі. Повністю не вдалося перемогти недуг і головне — забобонів. Досьогодні, двійнят і старців залишають на поталу гієнам.

Англійці впевнені, що їм вдасться зломити терор Мав-Мав. Вони ввели нову систему боротьби з цією організацією. Поруч з мілітарною акцією, запрягли до протиакції прихильних собі чарівників, які, з допомогою такого ж ритуалу, що, його вживають Мав-Мав, при допомозі лизання і помазування кров'ю вбитих кіз, очищують тих, що присягали на вірність Мав-Мав, охороняють своїми присягами тих, що їх Мав-Мав може примушувати складати їм присягу вірности. Тепер йде найзавзятіша боротьба між цими двома групами чарівників і від того, в котру групу чарівників повірять африканці в Кенії, залежить майбутнє цієї британської колонії і білого населення.

ДОПОМОГА ЕСПАНІЇ

Ледве виїхав до Мадриду після короткої візити у Вашингтоні американський амбасадор Джеймс К. Донн, як появилися вісті, що З'єдинені Держави готові признати Еспанії з фондів на чужинну допомогу $100,000,000. Ці вісті розголошується саме в часі, коли Конґрес бореться за кожний мільйон долярів для зрівноваження бюджету на наступний рік.

В той час, коли Північно-Атлантійський Пакт не діє так, як цього можна було сподіватися, а Англія вагається у підтримці Америки в її переговорах в сраві комуністично-корейського перемир'я — З'єдинені Держави, в додатку до порозуміння з Західньою Німеччиною, приспішують заключення стратеґічно-економічного договору з Еспанією.

Еспанський генералісимус, Франціско Франко, довго ждав, щоб міг поставити свою ціну після кількаразової американської проволоки за договір і аж тепер, як здається, добив торгу. Уряд Франка має дістати довготривалу позичку в сумі $65,000,000 з Експортово-Імпортового Банку, і хоч попередній американський Конґрес ухвалив признати Еспанії $125,000,000 з фондів призначених на допомогу чужинним країнам, то тепер, з такого самого фонду на наступний рік Франко мав би дістати ще $100,000,000. Крім того Мадрид має дістати ближче неозначену військову допомогу: зброю, виряд, воєнні матеріяли і т. д., для змодернізування еспанської армії і для урухомлення військових установ.

Значна частина фондів мала б піти на поправу і розбудову комунікацій в Еспанії, для господарських і військових цілей, на підставі окремого американсько-еспанського договору про взаємну безпеку. Для цієї цілі має бути зорганізована Аґенція Взаємної Безпеки, яка подбає про повну модернізацію еспанської армії. Є підстава до здогаду, що генерал Франко дістав уже великі обіцянки від вашинґтонського Пентаґону і що еспанські збройні сили в нічому не будуть гірші від альянтських збройних сил.

Водночас із тим виринає питання, що дістає Америка за цю допомогу від Еспанії? Все, що дісталося до публічного відома, стосується до відступлення ЗДА повітряних і морських баз. Одначе, які це бази і як далеко ЗДА мали б право їх використувати, це сповите дипломатичною таємницею. Мабуть кількість і положення таких баз становить головну перешкоду в підписанні давно обговорюваного договору.

Коли говорять про повітряні бази, то час від часу згадують цілий тузінь літовищ, таких як Севілла, Мадрид, Бурґос і Албасетте. Щоб зрозуміти їх стратеґічне значення, треба знати дещо з повітряної стратеґії у відношенні до потенціяльних ворогів Америки.

Інакше мається справа, коли говориться про еспанські морські бази, бо вони здавна звісні і позначені на мапі. Отже згадують про Коруну, положену над Атлантійським океаном, на північно-західньому березі Еспанії; пишуть теж про Кадіз, положений на південно-західньому березі на шляху з океану до Середземного моря, недалеко Ґібральтару. А третя морська база, яку береться до уваги, це Картаґена, що боронить південно-східнього побережжя Еспанії над Середземним морем.

Договір про перебрання цих баз охоплює теж зобов'язання Америки їх укріпити і розбудувати модерні споруди, відповідно до їхніх цілей і положення. Тут треба мати на увазі, що умова стосується тільки Америки й Еспанії й не має нічого спільного з Північно-Атлантійським Пактом. Треба тямити, що різні країни з цього пакту ставилися ще недавно, а деякі ставляться ще й тепер, ворожо до режиму генерала Франка. Одначе тверда необхідність приневолює усіх погодитися з фактом, що Захід мусить бути готовий до оборони на кожний випадок.

Крім чисто стратеґічних справ треба мати на увазі ще й національні справи. Жадна країна не хоче мати чужоземне військо на своїй території. На випадок підписання умови, Еспанія мусіла б толерувати приявність американських боєвих сил не тільки на побережжі, але й унутрі країни і то не тільки під час війни, але й в час миру. Як важко управильнювати відносини між місцевим населенням і чужоземними вояками, це відоме з попередніх воєн і окупацій. Але це все треба погодити ради взаємної оборони.

„ДИСПАНСЕР" ДОСІ БЕЗ ПРИМІЩЕННЯ"

Минулого року ми згадували вже за совєтською пресою про диспансер в місті Дубні на Волині, який дармував, бо не мав приміщення. Тепер „РУ" знову пише про той нещасливий диспансер, і ще більше нещасливих тих людей, що мали з нього користати. „Минають довгі місяці, а справа лишається нерозв'язаною. Тимчасом одержана диспансером рентґенапаратура досі лежить нерозпакована і користуватись нею не можна. Виконком Ровенської обласної Ради депутатів запевняє, що все буде гаразд". Автори допису так кінчають свої нарікання: „Цікаво знати, коли все ж таки обіцянки будуть підкріплені ділом". А в тому самому числі „РУ" наводять слова Сталіна, що, мовляв, „мета" соціялістичного виробництва" не прибуток, а людина з її потребами, тобто задоволення її матеріяльних і культурних потреб". Гарно „задоволяють" потреби людини!

І. С.

ПАМ'ЯТАЮ ГОЛОД 1933 РОКУ

(2)

Одного разу довідався я, що двох сусідніх хлопців (один ровесник, а другий старший на рік) ходять щодня до міста і там щось їдять. Один з них пообіцяв взяти мене з собою. По дорозі сказали, що вони збирають те, що червоноармійці, недоївши, викидають. Перше надійне місце було коло „караульного помещения". Довкола нього завжди ходив вартовий. Зовні була висока дротяна огорожа. Коло неї валялись всілякі баньки. Ми довго рились між ними на смітнику, але нічого не находили. Мене не кортіло йти в глибину міста. Вони ще мали якусь надію на інше місце. Я вернувся додому. А вертаючись, звертав на бічні сіножаті. На них ще нічо не сходило і не оживало.

Тоді „покращало", як зазеленіли сіножаті, облоги, озимина, а також ворони почали мостити свої гнізда. Я ліз на високе дерево, щоб здерти кубло. Лізти було неважко, навіть на голу березу. Я розперізував попругу, накладав її на ноги і за короткий час вже був на вершку дерева, коло воронячого гнізда.

Здерті яйця випивав я на дереві або зносив униз, щоб спекти їх.

Я живився також „бурячками". Ростуть вони переважно на облогах. Це червоні корінці, що мають вигляд буряків. Ми визбирували їх усюди і їли відразу на місці. Вони „смачні" і сирі, і печені. Мати просила нас приносити щавель до хати на борщ. Свійський щавель, що росте на сіножаті було важче збирати. Зате гороб'ячий, що ріс у житі, особливо на високих місцях, збирали легше і більше.

Ми знову сідали на землі, їли гороб'юшку, досолювали її і доливали, кожний собі, холодною водою. Маруся — сестра моя, перестала „їсти". Лишила нас самих і збирати, і їсти, а сама Богові душу віддала. Ще до останнього дня збирали ми разом гороб'ячий щавель. Пам'ятаю її швидку звинність.

Я прокидався вночі і з нерозплющеними очима сную всюди: там де ворони гніздяться, де „бурячки" ростуть, де гороб'ячий щавель росте, де кукли (тетерник), де лопух, де кропива ростуть. За-дня це все ми визбирували, і все до зеленинки з'їдали. Часто було, що встаю вночі і йду до річки або в поле. Але, нічого не знаходячи, вертався до дому. Я мав якесь виношене пальтишко з яким ніколи не розлучався, навіть спав у ньому. Окутаний ним лежав я проти сонця під хатою на призьбі. Чую мамин голос, що говорить до старшої сестри, щоб послухала чи я ще дишу. Я не ворушився, навіть тоді, коли сестра слухала моє дихання і просила мене трошки встати, посидіти. Всілякі рухи стомлювали, а голова не витримувала болю і темніло в очах. Здавалось, що ми міцнішали, коли більше росло коріння, стебла, листя, цвіту, ягід та зерна.

Зерно. Коли жито висипало і перекрасувало тоді колосок наповнювався зернинками.

Батько мав і своє посіяне жито, але далеко від села. Найкраща довколішня земля — городи вже були забрані до колгоспу. На ній росло хороше збіжжя. Ніхто не смів зірвати колоска з нього, бо грозили карою смерти. Проте я залазив далеко в жито, примощувався там, аби ніхто не бачив і видовбував зернинки з колосків. Я просиджував там цілий день, перелазячи з місця на місце.

Молодший брат, Коля, любив прилучатись до пастушків і бути з ними в полі. Одного разу він не вернувся разом з ними до дому. Мати журилась. А сестра, котра була цілий день дома розповідала, що Коля вернувся був в обід до дому, але гороб'юшки не хотів їсти. Він пішов знову в поле по обіді. В той час, коли мати так бідкалась, пастушки з вулиці прибігли до хати сказати, щоб ішли забрати Колю, бо він не може сам прийти.

Я став поспішати туди. В одній руці ніс чорні ягоди, які мама передала йому „закропитись". Я його найшов. Він лежав при дорозі. Я нагнувся над ним і промовляв: „Коля, Коля, Коля візьми, ось, ягідки, мама передали тобі". Він не обзивався. Я пхав йому в рот їх. Він ще плямкнув був, але очей не відкривав. То був його останній віддих. І то була вже третя душа, що пішла від нас на той світ.

Настав час, коли Божа благодать кликала всіх у поле збирати жнива. І на нашому полі, мабуть, вже дозріло жито було. Але хто піде його збирати? Батько — надія всього ледве міг перейти з місця на місце. Жито довго стояло на пні перезрілим аж доки мої дядьки не допомогли нам зібрати його і привезти у двір.

Коли батько трохи піддужчав він став обмолочувати снопи. Молотились вони коло сінешного порога. На коморі висіло рядно, по боках двоє і простелене було одно. Кожна зернина дуже береглася. Коли молотив батько снопи, то обережно оббивав їх качалкою, а коли вже віяв зерно, то набирав його в маленьку дерев'яну лопатку, сам ставав на коліна і кидав його здалека на висяче на коморі рядно.

В той час дуже багато ходило обвішаних торбами прошаків. Вони йшли до кожної хати просити шматочок хліба. Щойно відійшов один із двору, а тут знову один із вулиці звернув до нашої хати. Він одягнений в стару руду свитку і неголений вже довший час. Я сидів коло батька, як він зайшов у двір. Я глянув на нього і „... Це ти (найстарший брат)"?! — злякано крикнув. Тато здригнувся. Мама з дітьми вибігла з хати і — плакали ми всі. Брат схилився на комору, підклав одну руку під чоло і довго, гірко ридав.

Він розповідав батькові і матері де він перебував. Вони знають подробиці, а я лише дещо.

Він приїхав до Москви в кінці 1932-го року. На станції, як тільки висів з вагону, його арештувала міліція. Від нього забрали все що він мав. Мені здається, що не довше одного місяця його тримали в Москві. За якийсь час його завезли до міста Томська, в Сибірі. Я не знаю як довго його везли туди і як довго він був там. Але пам'ятаю, що він утік звідти. Він їхав довгий час у потязі під вагонами аж до котрогось міста на Україні. І довго ще йшов по Україні.

Міннеаполіс, квітень, 1953 р.

Література мистецтво розвага

Д-р Кость Кисілевський

ВАСИЛЬ РАТИЧ

Покійний походив із села Вербиці, Бобрецького повіту в Галичині, де народився дня 26 квітня 1888 р. в сім'ї вчителя. І село, і школа формували його світогляд, боговгодний, простолінійний.

Сл. п. Василь Ратич

Пахощі весняних лугів, гроза літньої бурі, осінні кольори вільх, зимові краєвиди українського села були йому завжди ближчі, як комини фабрик, з якими зазнайомився щойно на схилі літ в часі еміграції в Німеччині, працюючи у фабриці порцеляни в славному місті Ришарда Вагнера, Байройті, та в Меточині в ЗДА, у фабриці пластики.

Хлопська задимлена стріха та мозолисті мужеські руки були йому дорожчі, як панські достатки. В його дитячій уяві майорів козацький степ з могилами, а любов до нього тягла до книжки з історичною основою.

У Лісниках, Бережанського повіту, де перебрались його батьки, провів свою сільську юність і молодість. Звідти ходив щоденно до бережанської гімназії, яку закінчив у 1906 р. Вже на шкільній лавці проявив зацікавлення до молодечої тайної організації „Молода Громада", що існувала в Бережанах. Тоді теж виявив свій організаційний талант, збираючи сільську молодь та розповідаючи їм про минуле й майбутнє України.

У Львівському університеті студіював правничі науки, а згодом літературу, мову, історію й філософію України та клясичного світу. Михайло Грушевський, Кирило Студинський та Олександер Колесса ввели його допитливу вдачу у тайники людського думання та показали йому справжню цінність минулого. Особливо Грушевський навчив його обережности та точности у підході до джерел історії. Займала його тоді постать провідника величезних мас та будівника гетьманської України, Богдана Хмельницького, якій присвятив свою монографію.

Студентське життя та боротьба української молоді за університет у Львові відбились на патріотичній психіці Покійного. Його поривав до чину дух Мазепи, й коли питання про державну незалежність України захопило нашу молодь, він вступив до УСС-ів і з ними взявся сповняти велике завдання будови Української Держави. Як старшина провіянтури УСС-ів він виявив прикладну чесність, ставлячи завжди свої потреби на останньому місці та висуваючи наперед потреби загалу. Тоді одружився з Ганною Дмитерко, що брала активну участь у боєвому складі УСС-ів і стала йому дорогою дружиною, а згодом матір'ю чотирьох синів.

У 1919 р. став учителем гімназії в Бережанах, а потім у Рогатині, де довелось йому працювати довгі роки на становищі професора й директора гімназії „Рідної Школи" та її бурси. У 1941 р. довірено йому інструкторат народних шкіл Рогатинської округи, а врешті, коли за німецької окупації на місці гімназії створено учительську семінарію, він навчав української мови та історії аж до 1944., коли то емігрував на захід.

Як професор здобув собі любов і пошану в молоді своєю справедливістю, повагою та посвятою. Його учні виросли на релігійних, ідейних, характерних громадян, якими до смерти дуже дорожив, бо це було покоління, що дало безсмертні чини УПА та Першої Української Дивізії.

На еміграції в Німеччині належав до творців упорядкованого життя в Байройтському таборі. Вже як робітник організував український клюб для доповідей та розваг, а після закінчення другої світової війни співпрацював у плянуванні нової шкільної системи, основаної на 4 літній народній школі та 8 літній середній; був учителем в таборовій гімназії та семінарії, як також викладачем історії України у Всенародному університеті, що впродовж 2 років дав пів тисячки викладів. Як провідник делегатури УТГІ в Байройті організував різні курси: шоферства, машинописання, різьбарства, вишивкарства, щоб зайняти всю молодь працею та не дати їй байдикувати. Як голова таборової ради упорядкував культурне життя в таборі. Не було імпрези, щоб він не присвятив їй багато часу, а в усяких непорозуміннях між таборовиками завжди мирив людей, звертаючи їх увагу на вищу мету еміграції.

У 1949 р. виїхав до ЗДА і осів серед своїх односельчан поблизу Меточина, Н. Дж., які прийняли його гостинно та вишукали йому хату. Хоч вік і кволе здоров'я не надавались до тяжкої праці, то все таки він не всидів і став погодинним робітником, щоб не заваджати та не докучати людям своїм життям. Ця щоденна праця серед задушливої й високої температури, а крім того журба про 3 синів, що не могли бути з ним разом, підкошувала його сильну вдачу. Та проте й тепер він організував відділ УКК та був співробітником церковного комітету, що закупив церкву в Ню Бронсвіку, Н. Дж. Його гостинна хата була відкрита для кожного, що шукав поради та помочі, а свої невеличкі заробітки роздавав щедро на всі цілі, зберігаючи для себе тільки частинку на конечні потреби. Був членом Учительської Громади та постійно цікавився її успіхами в ділянці шкільництва в ЗДА. Був добродієм вечірніх курсів українознавства, членом Наукового Товариства ім. Шевченка, членом Т-ва Прихильників УВУ та УВАН-у.

Після 4 років піонерського, патріотичного життя відійшов нечайно у вічність дня 12 травня 1953 р. як праведний, скромний громадянин.

Його похорон відбувся 16 травня у Ню Бронсвіку при участі 3 священиків. Серед зібраної численно громади можна було побачити його б. учнів та почути їх щиросердечні прощальні слова в церкві з уст двох ОО. (В. Танчак і М. Нагаєвський) та на цвинтарі (П. Вишиваний). Прощали його товариші праці в імені Учительської Громади та НТШ (д-р К. Кисілевський), прощали УСС-и (Л. Лепкий) та представник відділу УКК (П. Дембіцький). Сльози і глибоке спочуття для його Дружини й цілої Сім'ї не давали говорити бесідникам. Хор під дириґентурою П. Ощудляка, в якому співали всі молоді його друзі, доповняв сумні похоронні обряди, ведені о. парохом В. Танчаком. Вінки вкрили свіжу могилу великого Громадянина; а стрілецька пісня „Видиш, брате мій" закінчила похорон. Вічна Йому пам'ять!

Проф. Володимир Грудин.

Вечір композитора М. Фоменка

Улаштування творчого вечора це певний успіх і культурне досягнення Літературно-Мистецького Клюбу. Треба сподіватись, що, йдучи цим шляхом, музична секція буде невпинно продовжувати і поширювати свою мистецьку роботу.

М. Фоменко

Творчий вечір Фоменка притягнув багато слухачів. Програма була складена (за винятком трьох п"єс для фортепіяна) з вокальних творів. Шкода, що авторові не вдалося з деяких причин виконати свої інструментальні твори; тому програма не мала потрібної різноманітности. В концерті взяли участь: співачка п. Орловська (сопрано), співак п. Мінський та піяністка Леся Вахнянин (фортепіяно).

Сучасне музичне мистецтво за останні десять років пережило велику еволюцію: через французьку школу імпресіонізму — до експресіонізму, нео-реалізму, нео-романтизму та сюр-реалізму. Звичайно, що всі ці „ізми" були або досягненням окремих композиторів, або цілих мистецьких груп (шкіл) музичної творчости, як наприклад: група „шість" у Парижі, група Шенберга, група наслідників Макса Фечера, група Бела Бартока, тощо.

Трудно сказати, яка з цих нових шкіл є тепер пануючою, або як кажуть „надає тон". Тепер можна спостерігати композиторів різних стилів, але ж можна сказати, що майже кожний творчий шлях — це намагання й прагнення до створення й вишукування нових елементів: гармонії, форми, ритму, поліфонії, оркестровки, полі-ритму і т. інше.

Не зважаючи на різноманітні шляхи сучасного передового мистецтва, можна бачити два основних шляхи музичної творчости:

— Перший має своєю базою клясичну школу і традицію. Цей шлях веде композитора до використовування еклектичним методом досвіду і техніки кращих творців старої клясичної школи.

— Другий шлях має за базу „шукання". Цей шлях шанує традицію лише як історичну точку опори, а сам прямує до нових горизонтів. Чого шукають представники цього шляху? Вони шукають нового змісту й нової форми. Цей шлях є тернистий, колючий, і на кожному кроці має перешкоди. Композитор Фоменко характером своєї творчости належить до першої категорії з двох згаданих напрямків. Він не намагається „відкривати Америку", він пише щиру ліричну музику, яка добре звучить і добре сприймається. Це музика — приємна для вуха. Найбільш оригінальні твори Фоменка — це його обробки українських пісень. Тут він знаходить часом якесь нове слово, нову гармонію. Його творчість поза українським фолкльором більш залежить від клясичної традиції старої школи і тут композитор цілком свідомо не виходить поза межі так званої „тональної системи". Форма його творів виразна, мелодія зрозуміла і розгортається логічно.

В першому відділі було виконано „Пісню Кармелюка", „Думу", аріозо з опери „Ганна" та пісню (романс) „Любіть Україну" на текст поета Володимира Сосюри. В другому відділі автор виконав три мініятури для фортепіяна. На домагання публіки композитор грав ще деякі з своїх маленьких фортепіянових речей.

У третьому відділі були лише арії з опер: „Ганна", „Маруся Богуславка" та „Івасик-Телесик". Співачка пані Орловська має невеликий, але приємний голос (сопрано). Вона має легкі верхні ноти й добре „дихання". Виконання її тепле й щире. Найбільш вдалися їй обробки українських пісень та партія в останньому дуеті. Артист Мінський є молодий співак, який тільки починає свою концертово - вокальну кар'єру. Він має всі дані для оперового співака: гарний, звучний голос, чітку артикуляцію (й дикцію).

Його виконання просякнуто експресією. Молодий артист вже добре тримається на естраді, має гарні манери й справляє враження співака з артистичним досвідом. Концерт мав повний успіх: публіка тепло вітала композитора і виконавців. Піяністка Леся Вахнянин чітко і виразно виконала часом складні акомпаніяменти і своєю гарною грою спряла успіхові співаків. Перед концертом директор Музичного Інституту проф. Роман Савицький в короткій промові цікаво і змістовно розповів про життя й творчий шлях композитора та побажав йому успіху на Новій Землі.

ПІДПІЛЬНА ПОШТА УКРАЇНИ ВИДАЛА ЗНАЧКИ З ПРИВОДУ 700-РІЧЧЯ ЛЬВОВА

Недавно Підпільна пошта України випустила серію поштових значків з чотирьох купюр одної вартости з приводу 700-річчя заснування Львова. На значках представлена львівська ратуша із національним українським прапором та храмом св. Юра, а внизу: Львів 1252 та 1952 рр. Цей факт пригадав українцям на рідних землях про ролю Львова в змаганнях за відбудову української держави та значення цієї столиці України в історії українського народу. Видавнича кооператива „Червоної Калини" в Ню Йорку видає з цього приводу великий ілюстрований збірник під заголовком „Наш Львів", який друкується в друкарні „Свободи" і незабаром появиться друком. Збірник матиме понад 200 сторінок друку, і в ньому появляться статті понад 20 авторів, які пишуть про різні ділянки історії Львова.

Степан Женецький

ЗА ВІДНОВЛЕННЯ ЛІТЕРАТУРНИХ НАГОРОД

Кожна культурна нація дбає про розвиток свого національного мистецтва. У всіх культурних народів, чи спільнот, повстають різні державні чи приватні установи, метою яких є сприяти робітникам мистецтва. Такі державні чи приватні установи, а дуже часто і приватні особи, любителі й опікуни мистецтва, признають великі грошеві фонди, які що якийсь час, найчастіше раз у рік, виплачують тому мистцеві, чи тим мистцям, які дали впродовж означеного часу найкращий твір.

З усіх родів мистецтва, література, тобто красне письменство, втішається найбільшою увагою, а тим самим і опікою громадянства. Та й не дивота. Національне бо письменство — це школа нації, а письменники — її учителі. Коли здорове письменство якогось народу, творче, моральне, й життєрадісне, то й нарід цей здоровий, сильний, творчий і такий нарід вкладає в загальну людську культурну скарбницю великі духові цінності. Коли ж у літературу якогось народу вкрадуться згубні ідеї морального занепаду, декадентизму й духової гнилі, то й нарід цей, вихований на такій літературі, не дасть ніяких духових цінностей світові. А письменники, що поширюють у своїх творах нездорові, згубні ідеї — заведуть цей нарід до морального занепаду, над берег пропасти, а дуже часто й до національної загибелі.

Культурні нації давно зрозуміли силу й великий виховний вплив літератури на людину. Звідси таке велике піклування, яке вони виявляють до творців своєї національної літератури, та старання допомогти своїм письменникам й різними нагородами та допомогами дати їм можливість дальшої праці на літературному полі. В тій цілі всі культурні народи творять різні державні чи приватні установи, завданням яких є сприяти розвиткові національних літератур призначуванням матеріяльних допомог своїм найкращим письменникам за найкращі твори.

Український нарід, хоч довгі віки поневолений — теж не забуває за своїх письменників. Наш нарід цінить високо роботу своїх письменників, шанує їх пам'ять, творить міт про життя своїх духових провідників. Сьогодні на рідних наших землях, під жорстоким московсько-комуністичним режимом український нарід не має можливости виявляти належної уваги для своніх письменників, але українська еміграція у цілому світі й надалі віддає пошану своїм письменникам — національним учителям і духовим провідникам.

Були і в нас товариства і поодинокі люди - меценати, які щедро допомагали розвиткові українського національного мистецтва. Згадати б лише таких добродіїв-меценатів українського мистецтва, а письменства зокрема, як граф Тишкевич, Євген Чикаленко, які творили літературні фонди й допомагали молодим початкуючим письменникам видавати їхні твори, та великого митрополита Андрея Шептицького, який допомагав українським образотворчим мистцям.

Після першої світової війни почало діяти в Західній Україні Товариство Українських Письменників і Журналістів ім. Івана Франка, яке кожного року відзначувало 3 найкращі літературні твори, при чому автори цих відзначених творів одержували невеличку грошову нагороду. Літературні нагороди були також організовані при католицькому журналі „Дзвони" у Львові, який відзначував ті твори, що найкраще відповідали своїм змістом християнській ідеології. Правда, нагороди, що роздавали письменникам ті наші установи між двома світовими війнами, були невеличкі, висота їх залежала від того, які фонди стояли до їхньої диспозиції, зібраних із пожертв українського громадянства, кооператив, різних українських підприємств та поодиноких добродіїв-жертводавців. Але, хоч нагороди були, в порівнанні до нагород державних народів, дуже незначні і вони не давали нагородженому письменникові матеріяльної можливости посвятитися виключно літературній праці, одначе вони мали велике моральне значення для самих письменників та причинялися до розвитку української літератури. Перші літературні нагороди в Західній Україні були викликали живе зацікавлення як серед самих українських письменників, так і серед широких кругів українського громадянства. Була повстала творча ривалізація між західно-українськими письменниками, повищилось зацікавлення українського громадянства рідного літературою, побільшився розпродаж українських книжок.

Якось трохи дивно виглядає, що наша еміграція, вісім років після закінчення другої світової війни, при всій досить живій активності на різних ділянках себевияву, досі — за малими вимками — не догадалася відновити традиції літературних нагород. Цей недогляд можна частково виправдати непевними часами в перших роках після закінчення війни (загроза насильної репатріяції, дальше еміграційною гарячкою, партійними незгодами, тощо), але тепер, коли еміграційне життя українських вигнанців до певної міри устабілізувалося, коли наша еміграція поза малими вимками нещасних залишенців вже осілася на нових місцях і сяк-так устаткувалася — найвища пора подумати також про відновлення літературних нагород. Пригадуючи нашій еміграції про занедбання такої важливої ділянки нашого національного життя, якою є рідна література, хочемо рівночасно звернути увагу в першу чергу нашим письменницьким об'єднанням та мистецьким товариствам, щоб вони застановилися над цією важливою для них самих проблемою і висловили свої думки в цій справі.

Звідки черпати фонди на вивінування літературних нагород?

На нашу думку, зібрання засобів на цю ціль тепер не представляє аж таких великих трудностей, як це на перший погляд могло б видаватися. Фонди на літературні нагороди повинні дати в першу чергу наші видавництва, кооперативні й приватні підприємства, культурно-освітні товариства, літературно-мистецькі клюби, збірки з різних авторських вечорів, тощо. Найдуться також між нашими новими й давніми еміґрантами й заможніші люди доброї волі, любителі рідної книжки, які своїми щедрими датками допоможуть відновити традицію літературних нагород.

Щоб запевнити тяглість нагород, треба просити всіх майбутніх жертводавців постійно вносити раз жертвовану допомогу на ту ціль, уможливлюючи таким чином щорічні нагороди. Коли товариство, чи інституція, що буде покликана до відновлення і переведення в життя літературних нагород, звернеться із закликом до всієї української спільноти в цілому світі, то напевно багато наших людей відгукнуться і будуть напливати до каси літературного фонду датки з різних країн, в яких опинилися українці.

На нашу думку, справа не в висоті нагород, а в тому, щоб наші працівники пера бачили, що громадянство за них не забуває, що цікавиться їхньою працею і належно оцінює їхню працю. Наші письменники знають, що ми, члени недержавної нації, не можемо давати їм таких високих нагород, як це роблять багаті державні народи, що уможливили б їм вповні присвятитися письменницькій праці на довгі роки, або й ціле життя. Але хай вони відчують, що вони не самітні, що вони працюють для громади, яка належно цінить їхню роботу та винагороджує, хоч скромно, їхній труд. Це й буде великою моральною заохотою для наших письменників до дальшої наполегливої праці і тоді проявлять себе нові таланти, постануть нові твори, що стануть новим вкладом у нашу й світову літературу.

Василь Витвицький

ДВА ДНІ

(Спомин з 1941 року).

Вліті й восени 1941 р. Спілка Українських Музик у Львові майже кожного дня відбувала свої сходини й наради. Ми сходилися у приміщенні Спілки в камяниці при вулиці Підвалля, недалеко українського центру Львова — вулиці Руської. У тому самому будинку приміщувалися й інші мистецькі об'єднання — письменників, малярів, акторів і журналістів — та наш спільний літературно-мистецький клюб з більшою залею для сходин і доповідей. Спілка Музик мала там кілька просторих кімнат з двома фортепіянами.

Причин для наших щоденних сходин і нарад було багато. Становище під німецькою окупацією було якимсь — нібито правним — безправ'ям, в якому усе, навіть найбільш неймовірне, могло статися кожної хвилини.

Нас, музик, турбувала в першу чергу доля таких цінностей, як рукописи давніших наших композиторів, в тому й автографів Миколи Лисенка. Давні музичні й співацькі товариства перестали існувати, над їх майном німці настановляли комісарські управи. Бібліотеки й архіви ставали тепер власністю того чудернацького напівдержавного твору, якому на ім'я було „Генеральна Губернія".

Багато розмов і нарад було присвячено справі львівської опери. Нашою метою було повести справи так, щоби, поки ще німці візьмуться за організацію оперового театру, зорганізувати його нам самим і зробити це з користю для нашого музичного життя. Ні ми музики, ні наші театральні кола не хотіли, щоби опера знову перейшла у польські руки, але, коли була мова про те, як це зробити, пляни наші були різні. Плян, який мав підтримку у Спілці Музик, був такий: зробити оперову клясу консерваторії, з її старшими й молодшими вихованцями, засновком оперового театру, а її керівника професора Р. Любінецького музичним керівником опери. Сам видатний оперовий співак, проф. Любінецький мав уже на терені Львова поважні успіхи на полі організації оперових вистав. Другий плян був за створення опери на базі нашого драматичного театру з Володимиром Блавацьким у проводі і з Левом Туркевичем, як музичним керівником. Пізніше показалося на практиці, що цей другий плян був кращий і дав можливість виявитися й самому дириґентові і багатьом нашим солістам, як першорядним оперовим виконавцям.

Були ще й справи зв'язані з видавництвом. Це був знаменитий приклад німецької іґноранції і дійсно медвежого поступовання у відношенні до українського суспільства. Одна з нарад з двома німецькими представниками відбувалася саме в льокалі літературно-мистецького клюбу. Нам було сказано коротко: створюється видавнича спілка у Кракові, яка буде видавати книжки й газети для цілої Генеральної Губернії і матиме два відділи: український і польський. „Хто буде членом тієї спілки — говорив представник німецької влади — це нас не обходить. Ми анґажуємо вас, літераторів, журналістів та інших, до праці у цьому видавництві". Він зачав роздавати пости: „Ви будете редактором газети, ви референтом книжкового відділу..." і т. д. Наша відповідь, раніше приготована на таку можливість, була така: „Ми у цій справі не уповажнені від українського громадянства. Ми мусимо вперед дістати згоду від наших керівних кол". Німець злостився, погрожував, але кінець кінців вийшов з нічим.

Але була ще одна справа, якою ми займалися у свій час, а яка виходила поза межі нашої мистецької діяльности. Ото після приходу німців на західно - українські землі, нам, недавнім „підсовєтським", прийшлося зустрінутися з виявами розламу в лоні організації націоналістів. Ми ясно бачили, як це ворогування використовували й підсичували чужі, ворожі сили. Тоді на терені мистецьких спілок зродилася була думка встрягти в цю справу. Ніхто не дурив себе, що наша акція може мати вирішальне значення, але ми були свідомі, що в цій справі нашим мистцям треба конечно сказати своє слово, хоч би тільки для самої історії. Складено було невеликий комітет по одному представникові від письменників, музик, малярів, акторів і журналістів. Завданням цього комітету було зредаґувати відповідне звернення-послання від імени діячів українського мистецтва до проводів обидвох націоналістичних організацій з закликом припинити ворожнечу. Сходини комітету і ширші наради в цій справі відбувалися теж у приміщенні клюбу. Справа ця велася без всякого розголосу. Звернення у двох примірниках ідентичного тексту, підписане повними іменами представників згаданих п'ятьох мистецьких об'єднань, було доручене адресатам.

Усі ці справи, разом з такими, як наладнання музичного шкільництва та концертового життя, склонювали нас щоденно — без якихнебудь попередніх повідомлень — збиратися в передполудневих годинах у приміщенні Спілки і — „засідати".

Отак і першого з двох пам'ятних для Львова осінніх днів 1941 р., передполудневою порою, відчинивши залізні, гарно прикрашені двері клюбового будинку, я ввійшов на коридор і спрямувався ліворуч на сходи.

„Заборонено входити нагору!" — раптом сказав хтось по німецьки. За стіною на перших ступнях сходів стояв німець, підстаршина Гестапо. Постоявши хвилинку, я став виходити.

„Заборонено виходити" — було знову. Аж тоді я побачив у кутку коло сходів цілу громадку людей. Там був дехто з членів клюбу й його відвідувачів, були й працівники клюбової їдальні. Я долучився до гурту. За хвилину я вже був свідком, як інші входили безжурно в коридор, пускалися на сходи — і зустрічалися з тими самими „заборонено входити" й „заборонено виходити". Це повторялося багато разів.

Скорим кроком з течкою в руках надійшов директор консерваторії композитор Василь Барвінський. Коли ми вже були разом у кутку за сходами, стали — півголосом розмовляючи — догадуватися, що могло статися, чому нас затримують, про що можуть нас питати під час переслухання? Чи це так „розв'язують" видавничу справу? Чи просто хочуть забрати приміщення наших спілок і для прикриття шукають претексту? Ми не були певні, чи в льокалі спілки не було якихнебудь матеріялів, записок, протоколів, які за даних обставин могли бути вжиті проти Спілки.

Стояння протягалося. Після деякого часу ніхто новий не входив. Видно, зорієнтувались і в нашу лапку ніхто не попадав. Один раз тільки відчинилися двері і в них появилася кремезна постать візника, що привозив для клюбової їдальні пиво. Знову: „Не можна нагору" і „не можна виходити". Та тут ситуація була складніша. Спокійно, але рішуче візник вияснив, що він, як треба, постоїть, але що буде з кіньми? Такої можливости у приказі влади не передбачено і нашому сторожеві приходилося робити вирішення самому. Кінець-кінців візника таки довелося відпустити.

Десь після полудня увійшло кілька ґестапівців. Нас поділили на групи по 5—6 людей та стали виводити і розміщувати в широких відкритих автах. Позаду поліцисти з пістолями в руках.

Їдемо з парадою! Але куди? Авта закручують в сторону вулиці Леґіонів і переїздять її. „Нас везуть на залізничий двірець" — пробурмотів хтось. І справді нас везли в тому напрямі. Але скоро авто скрутило в бік і ми стали під високим муром. Була це тюрма при вул. Лонцкого, та сама, в якій ще так недавно знайдено було сотні жертв большевицьких знущань. Відчинилася брама і авта в'їхали на широке подвір'я. Нам казали йти в напрямі вужчої частини подвір'я, оточеного мурами будинків.

Перед нами показався незвичайний образ. Кругом під стінами стояли довгими рядами сотні людей, жінок і чоло-

(Закінчення на стор. 4)

Німецька повість про українську дівчину

У минулому році в Штутґарті у Німеччині вийшла повість Марії Шміт „Зіна" (Maria Schmit. Sina, die Magd. Ein Volksroman. Schwabenverlag. Stuttgart), що її головними дієвими особами є українці — дівчина із Східньої України, Зіна та хлопець з Галичини, Любко.

Поза окремими поезіями Полтави та заповідженим великим романом Самчука „Ост", у нас немає літературних творів, які б описували переживання „остівців" на примусових працях в Німеччині. Тому роман німецької письменниці не повинен пройти непомітним і для нашого читача, хоч його мистецькі досягнення поступаються перед вартістю його, як документу недавньої чорної доби. Видавництво, накладом якого вийшла повість, й сама авторка виявляють живе зацікавлення релігійними питаннями, зокрема справою поєднання церков і в цій площині розгортається дія повісти. Проте, — поза головним задумом, — повість приносить багато подробиць, що говорять про спостережливість авторки та про те, що твір писалось „з натури".

Дія відбувається під час другої світової війни. Фронт зупинився під Сталінґрадом і для потреб запілля німці вивозять з України робочу силу. Перед самим Різдвом до однієї австрійської місцевости в'їздить тягарове авто з чужими людьми. Чужинці викликають здивування і співчуття мешканців містечка. Дійсно, жінки закутані хустками, в полинялій старій одежі, у дерев'яному взутті. Жадна з них не має панчіх. Провідник транспорту в зеленій уніформі виголошує: „Звертаю вашу увагу, що ці особи — це не люди. Вони робітники з зайнятого Сходу. Ви це мусите запам'ятати". А в той час привезені збились у купу і загріваються, переступаючи з ноги на ногу. Потім привезених порозбирали місцеві господарі.

Зіна, дівчина з Харкова, опинилась в родині місцевого адвоката, який увесь час пробуває поза домом, а його жінка зовсім не цікавиться виховуванням дітей. Це було щастя дівчини, яка любила дітей і, опікою над ними, внесла у дім родинне тепло, чого досі тут не було. Зіна розповіла, що її батьки померли, коли вона була ще маленька (чи не під час великого голоду?), — тож вона мала дуже тяжке життя і вже з дитинства заробляла на себе.

Цей світ, в якому вона тепер опинилась, був для неї чужий і дивний. Найбільше вразила її ділянка релігійного життя, бо досі вона нічого спільного з церквою не мала. Тепер вона ходить з дітьми до церкви, вечорами вони розглядають біблію і Зіна все більше починає наближуватись до зрозуміння іншого світу. Йдучи спати, вона тепер промовляє короteньку молитву, що складається із слів „Мій Боже" та „Господи помилуй", які почула від хлопця з Галичини, Любка, що працює в поблизькій місцевості. Хлопець цей постійно носить з собою маленький образок, що ним поблагословила його мама на далеку дорогу. Побожний юнак, спіткавши людину, що нічого не чула про існування вищої сили, вирішив віддатися в майбутньому місійній діяльності на Сході, а поскільки сам належить до римської церкви, мріє про поєднання двох світів під зверхністю Риму. Релігійне захоплення юнака підтримує й греко-католицький священик, що в наслідок військових подій, опинився в цих околицях.

Між Любком і Зіною витворюється сердечне прив'язання і вони прирікають усе життя належати один одному та разом повернутись на батьківщину. Тимчасом швидко минає час і наближається Великдень, коли Зіна вирішує охриститися, вишиваючи для цього білу сукенку. Після обряду хрищення, всі йдуть до Мосбруґе, де мешкає Любко і там відбувається прийняття. Любко показує Зіні світлини своїх батьків, інші присутні дарують їй різні дрібнички, а священик благословляє їх на взаємну вірність.

Так коротенько представляється зміст досить великого (269 сторінок) твору про харків'янку і галичанина з-над Збруча. Дійсно, бували випадки, що робітники з України попадали в людські обставини, між сердечних людей. Зіна, щасливим збігом обставин, зустріла на чужині рідну душу, що допомогла їй не загубитися в чужому морі й не поділити долі інших тисячів, що їм випадковий добробут чужини затьмарів образ далекої вітчизни. Бо „остовці" не тільки вмирали від голодування і непосильної праці в Німеччині. Деякі, особливо в Австрії, де відношення місцевого населення було більш людське. вростали в нове культурніше, вигідніше життя, одружувались тут і побільшували собою силу завойовника.

Зіна і Любко щасливо перебули усі невигоди, небезпеки і спокуси чужинного життя. Дальша їхня доля невідома. Можливо, що вони повернулись і, замість вдома, опинились в Сибіру, а, можливо, продовжують своє родинне життя денебудь в Бразилії чи Австралії і оповідають своїм дітям про незабутні Харків і Львів.

Ольга Тереб

„НЕПЕРЕМОЖНІ"

В днях від 18 до 25-го травня відбувається в Ню Йорку т. зв. „Тиждень Доброї Волі", що його влаштовує т. зв. „Індустрія Доброї Волі", яка затруднює та допомагає інвалідам і непрацездатним в нормальних умовинах. На фото: артистка Молі Гуйон з намальованим нею образом „Непереможні", портретом непрацездатної жінки-каліки, яку „Індустрія Доброї Волі" приготовляє до практичного зайняття в межах її можливостей. Біля артистки — п-ні Юдіт Андерсон, почесна голова Комітету, що влаштовує „Тиждень Доброї Волі".

Ольга Решетило

ДОКІР

Ви утікали щораз далі на захід, коли він кидав ґранатами у ворожі насипи і схованки. Його очі займались полум'ям, спраглі уста засихали від вітру, що ніс їдкий дим і розриту землю.

Потім він лежав у шпиталі. Цвили акації. Запахом своїм приносили йому біль, що був пронизливіший, ніж той від ран. У його місті були акації ... і ... мама ... Та що він, „хіба козаки розкисають?", — пригадалося з хлоп'ячих літ. Хтось добродушно потішав, що його каліцтво, не тяжке; скільки ж було гірших.

Сьогодні він не герой. По правді, він не може слухати цього слова, яке стало здачною монетою в руках змінливих людей. Він не герой, а рядовий стрілець, фізично ушкоджений. Йому бракує правої ноги. Не жалуйте його, не робіть співчутливих мін, забарвлених патріотизмом. Це корчить думку і звільняє пульс. Цього він не потребує.

Він хотів би мати легші милиці, бо від тих саморобних болить під пахами і рукави відділилися від плаща великими дірами. Він хотів би мати протезу, але ви у своїй невільничій скромності скажете, що це „забаганки, люксус". А чи можна думати про зміну сорочки, і ... Він ще щось хотів, але забув, побачивши літак над лісом. Це був пасажирський, він віз кудись людей. Поїзди за поїздами шушугали, спорожнів барак 7, 9, 13, тільки він нікуди не їде. Не має зв'язків. Хто схоче позичити йому грошей? Він ще раз напише до одного знайомого, що був під Вороняками з ним. Може ...

... Не має нікого ...

Тепер не треба вояків, чи так бувших ... Інша ж кон'юнктура тепер, економічна розбудова, вростання в чужий ґрунт, аж до переситу. Ви помилястесь, коли рахуєте на організовану суспільну опіку. Остарбайтери тільки по п'яному або на панахидах набирають настрою.

Він не хоче якоїсь випрошеної лепти. Він хоче сам заробляти по своїй вмілості. Хіба ж він не має права жити повновартісно? Чому відставляєте його живцем, як музейний експонат?!

По молодому обличчі ще раз пройшло хвилювання і лягло під очима темними, пригаслими смугами.

Тихше, чого він!?

Ви простите йому, то слова самі зривалися. Він не має жалю ні до кого. Чи ж не багатий він досвідом?

Пізнав людську мерзоту, пережив зміст однієї строфи, що колись так незрозуміло співали юнацькі груди.

Є речі, які треба розумом розбирати, от і все.

— Інваліди не можуть виїхати без грошевої запоруки, — зрозуміло?

— Слухаюсь, пане команданте!

Рука здисципліновано піднеслася до чола. „Салют тобі, моя Україно!" — молитовно вимовляли бліді уста.

Глухий стукіт милиць віддалювався, а постать його розхитувалася далеким маяком на вузькій стежці, за табором.

НОВИНИ З МИСТЕЦТВА

ЛЕСЯ ХРАПЛИВА І РОМАН ЛИСНЯК — МОЛОДІ ЛІТЕРАТУРНІ СИЛИ

У минулу п'ятницю численно зібрана в нюйоркському Літ.-Мист. Клюбі публіка тепло оплескувала виступи двох авторів молодого покоління — Лесю Храпливу й Романа Лисняка.

Леся Храплива відчитала зібраним декілька своїх віршів і одну новелю, а Роман Лисняк познайомив присутніх з своєю прозаїчною творчістю (новеля і гуморески).

Автори виявили велику різноманітність своєї творчости. У Л. Храпливої патріотичні й пейзажні вірші переплітаються з творами для дітей і з ліричними новелями. Вона уважливо працює над культурою вірша, виявляючи згущеність вислову й несподіваність порівнянь. Зміст — опис переживань у підпіллі, мандрівки нашого народу у світі й радісне відчування природи у пластових таборах.

Роман Лисняк визначається короткістю своїх творів, що з них деякі обмежуються до кільканадцяти рядків. Він вміє приберегати ефект на самий кінець і по-дозрілому оминає розгублюватись у поясненнях. Багато уваги присвячує гуморові, в чому, можливо, майбутній шлях автора.

Мова авторів має виразні західньо- українські складники, хоч виразне вже прямування опанувати чисту літературну мову, що блискуче потрапив за короткий час докопати лемко Антонич.

Творять автори в несприятливих обставинах, віддаючи багато часу не тільки заробковій праці чи науці, але активно працюючи й в громадській площині. І в усіх ділянках своєї діяльности можуть похвалитися успіхами, представляючи собою яскравий тип нашої активної здібної молоді, яка потроху займає належне місце у світі.

І. К.

ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА НА МОГИЛІ С. ГУЛАКА

20 квітня відбулось в Москві відкриття пам'ятника на могилі українського композитора Семена Гулака-Артемовського. Пам'ятник збудовано на Ваганьковському кладовищі, з приводу 80-річчя з дня народження Гулака-Артемовського, яке недавно відзначувано. Пам'ятник споруджено „за рішенням виконкому Московської Ради депутатів трудящих". На відкритті були присутні представники композиторів, письменників, театральних та музичних діячів. З Києва був присутній І. Паторжинський, П. Козицький, О. Сандлер та І. Чабаненко. Як перший промовляв начальник міського московського правління мистецтв Ушаков. Він говорив про „вікову дружбу російського та українського народів, про одвічну спільність їх інтересів". Не забув промовець згадати і про те, що „перша українська опера появилася завдяки творчому впливові геніяльного Глінки та Гулака-Артемовського".

Про Глінку згадував також Паторжинський у своїй промові. Паторжинський казав, що „опера „Запорожець за Дунаєм" написана за мотивами народної поезії", але додав, що „любов до народу і його пісенної творчости розвинув у Гулака-Артемовського... великий російський композитор Глінка". Того самого дня театр ім. Станіславського і Немировича-Данченка 75-й раз грав оперу Гулака-Артемовського „Запорожець за Дунаєм".

Нові Книжки

Роман Завадович: Сойка штукарка та інші оповідання з природи для дітей і молоді. Ню Йорк, 1953. Бібліотека для молоді під редакцією Юрія Сірого.

Дідусь Кость оповідає про цікаві події з життя деяких тварин нашої батьківщини. А дідусь Кость знає це життя прегарно, бо він „копу літ з горою" жив серед природи України, прислуховувався ритмові її життя, підглядав її тайни, чув і бачив те, чого не спостерігало око й вухо пересічної людини. „Коли він розказує, час наче зупиняється, робить крутий поворот і пливе назад у минуле. Тоді мені ввижається калиновий міст з пісні — міст, на якому можна наздігнати літа молодії" — пише автор Р. Завадович. Дідусь Кость не виявляє свого прізвища, він тільки вечірнім сумерком оповідає, згадує давноминуле зі свойого життя серед української природи, а Роман Завадович записує це, „вигладжує" і засипає криваві сліди (бо це оповідання старого ловця-мисливого) і дає молоді чисті, прегарні образки з життя знаних їй тварин нашої Батьківщини. А кожне оповідання, це немов той євшан-зілля, що нагадує нам наш Рідний Край, його красу і велич. Таких оповідань у книжці десять. Думаю, що наша молодь читатиме їх із запертим віддихом і буде почуватися немов би то вона сама підглядає лісову куницю на дубі, рятує життя молодій сойці, чи приглядається сернячій сім'ї на лісовій галяві.

Книжечка прикрашена образками П. Холодного і видана чепурно видавництвом Ю. Тищенка у Ню Йорку.

Дідусеві Костеві піддав би я ще одну думку: списати свої ловецькі пригоди для старших. А цих пригод і спогадів у нього певно багато-багато. Ними заповнив би він, хоч частинно, цю прогалину у нашій літературі, що їй на ім'я ловецькі пригоди, які у світовій літературі займають не останнє місце.

Ос. За.

Jurij Fedynskyj. Sovietisation of an occupied area through the medium of the courts (Northern Bukovina). Reprinted from "The American Slavic and East European Review", volume XII, pages 44—56.

Календар „Праці" на 1953 рік. Друкарня й Видавництво оо. Василіян. Прудентополіс, Парана, Бразілія, 1953, ст. 102.

Роман Лисняк

СЕРЦЕ НА ГОЛОВІ

(За ірляндським сюжетом)

В Дублині (Ірляндія) прийшла до пароха одна жінка і гаряче просила допомогти їй. Серед потоку сліз вона розказала про свою долю. Тільки недавно вона спровадилася з чоловіком — годинникарем — до цього великого міста. Їй поводиться дуже погано, бо чоловік жорстокий і дуже б'є її. „Якщо пан-отець не промовлять йому до розуму, тоді — нехай Пан Біг простить мені гріх — я кинуся у воду!"

Священик довго промовляв до неї і вкінці сказав, щоб вона прислала до нього свого чоловіка. „О, ви його не знаєте", — сказала жінка. „Ані кроку не ступить до вас — він тільки тоді рахується, коли може щось заробити!" І тут прийшов їй на думку можливий вихід: „Якщо пан-отець запросить його до себе із вибором золотих годинників, то він зараз прийде й при цій нагоді можна буде промовити йому до совісти".

„Це добра ідея", —сказав парох, — „так і зробимо".

Наступного дня з'явилася жінка у супроводі годинникаря, а той приніс з собою багатий вибір золотих годинників. Парох сказав покласти всі речі в передпокою і стерегти їх жінці, а чоловіка запросив до своєї канцелярії.

Тут він зразу почав промовляти винному до совісти. Але, коли годинникар опритомнів від здивування, він перебив священика:

„Але ж дозвольте, я взагалі нежонатий!"

„А жінка в передпокою?"

„Це жодна моя жінка — це ваша господиня дому!"

Обидва кинулися до передпокою, але застали його порожнім: „пошкодована" зникла з дорогоцінними годинниками!

*

Одного дня парох прибивав цвяхом дошку в огорожі. Один хлопчик з школи, де він був катехитом, пильно придивлявся йому.

„Ти хочеш бачити, моя дитинко", — казав священик, — „як я граюся в столяра?"

„Ні — я тільки хочу чути, що каже священик, коли він вдариться молотком у великий палець!"

СМІХ — ЦЕ ЗДОРОВ'Я

В музею показувала мати своїм дітям подіравлений кулями плащ січового стрільця.

— Пригадуєте собі, що я вам завжди, дітоньки, говорю. Коли б він зашив собі був цю дірку, була б нею куля не могла пройти і він був би жив досі.

— Ти мав слушність, Івасю — сказала жінка до свого чоловіка, що був під її пантофлем. Я помилялася.

— Вибач мені, моя дорогенька, з призвичаєння відповів чоловік.

Фірман прикриває бараницею ноги панам ревізорам, що приїхали до села на ревізію.

— Іване, оберніть кожух волосом до ніг, бо так буде тепліше, каже один із ревізорів. Іван зробив, як йому казали, але при тому незначно всміхнувся.

— Чому смієтесь?, запитав другий ревізор.

— Та я сміюся з дурного барана, що ціле своє життя носив на собі шкуру догори волосом. Не знав дурень того, що ви тепер сказали.

Сьогодні вранці в автобусі аж три чоловіки зірвалися з своїх місць, щоб запропонувати мені місце, сказала до своєї приятельки доволі товстенька панночка.

— І ти зайняла ті всі три місця, відповіла приятелька.

РОЗВ'ЯЗКА ХРЕСТИКІВКИ Ч. 1.

Склав Ф. Г.

Поземно: 3. воляпюк, 7. Рено, 8. адут, 10. Сартр, 11. Парис, 13. едикт, 14. Бруно, 16. плед, 18. фалд, 19. уха, 21. опад, 23. Сосо, 24. сап, 26. Стікс, 28. молот, 30. ооліт, 32. равлик, 33. балахон, 35. праліс, 37. межі, 38. нива, 40. Ява, 41. адат, 43. окис, 44. Гарт, 45. тара, 47. агел, 48. атом, 49. лоза, 50. елін. 51. ткач, 54. токи, 56. Една, 58. осот, 61. курс, 62. Локк, 63. аля, 65. ківш, 67. інок, 68. нектар, 70. обжинки, 73. унікум, 75. мерва, 76. лутка, 77. лежак, 78. тор, 79. твір, 81. Іран, 84. Кир, 85. арик, 86. кипп, 88. Арнас, 91. краля, 92. тулуб, 94. афект, 96. ріпа, 97. рата, 98. витушка.

Доземно: 1. ґонт, 2. Люда, 3. вертеп, 4. лорд, 5. Папа, 6. Курбас, 7. ракло, 9. тирло, 10. сип, 12. суд, 13. Есхіл, 15. опала, 17. дама, 18. фото, 19. утвір, 20. акин, 22. доля, 23. соха, 24. сорт, 25. пілот, 26. сажа, 27. скит, 29. лава, 30. опал, 31. окіт, 32. репетун, 33. барокко, 34. нагідки, 35. симптом, 39. волок, 42. денді, 46. азн, 47. але, 52. крем, 53. аскет, 54. Тора, 55. плит, 57. авул, 59. сікар, 60. онук, 62. лавр, 63. ажур, 64. янкі, 66. шнек, 69. тропа, 71. блік, 72. карк, 74. іжиця, 79. траур, 80. вислів, 82. анкета, 83. нирка, 85. акт, 87. пат, 89. абат, 90. фарш, 93. упир, 95. факт.

ДВА ДНІ

(Закінчення зі стор. 3)

віків, усі обличчями до стіни. Скоро розставили й нас: „Стояти лицем до стіни. Не обертатися!"

Заглядаючи скосом, ми бачили кількох священиків, старших віком жінок і чоловіків, гурток малих дівчаток, поставлених обличчями до стіни. Недалеко від нас стояв композитор Станислав Людкевич. Там дальше був один знайомий лікар, коло нього колишня голова Союзу Українок. Брутальна поведінка німців нас хвилювала й обурювала.

У той час, якийсь молодий чоловік став договорювати: „Ми знаємо, хто то наші списки дав німцям! То вони . . ."

В тодішній нашій ситуації, такій ясній і вимовній, шукати вини по боці партійних противників було чимсь таким невміснним, що того молодого чоловіка з усіх боків просто закричали, чи радше — засичали.

Від самого нашого приїзду на це подвір'я ми ввесь час чули, як одна з жінок у середньому віці безперервно голосно дивувалася й допитувалася: „Чому нас арештовано? Ми невинні! Що усе це значить?" і т. д. Спочатку ми брали її настирливу мову поважно, але далі дехто став підсміхатися: невже не було ясно „що це усе значить"?

Недалеко коло нас стояв незнайомий мені зовсім старший чоловік. Стояв годину, дві і врешті втомився. Крадькома підсунув собі кілька цеглинок і — присів. З криком підбіг до нього один із сторожів, розкидав цеглини і накинувся на нього з поганою лайкою.

Якась молода жінка вперто вовтузилася і пробувала виходити з ряду. До наших вух доходила її польська мова. Підійшов поліцист, згодом, привів старшого. „Іх ніхт украінер, іх полін" — говорила ломаною німецькою мовою. Старшина оглянув якісь папері і врешті казав випустити її на волю.

У розмовах, переданих рядом попід стіну виявилося, що така сама ловля, як у будинку мистецьких спілок, відбулася у кількох інших пунктах Львова. Арештованими були заповнені канцелярійні приміщення на Лонцкого. Звідти по одному переводили через подвір'я і запроторювали по келіях. Між тими, кого так поспішно відсепаровували й замикали, були й жінки.

В один момент подвір'ям стряс постріл, один, другий, третій. У замкненій високими стінами площі гук пострілів здавався ще голосніший. Скоро вияснилося, в чому річ. Давні арештанти, здивовані таким масовим припливом і рухом на подвір'ї, стали заглядати в закратовані віконця. В одне таке вікно й посилались стріли сторожа, очевидно, без ніякого попередження.

Під вечір на подвір'я в'їхали авта з вищими старшинами. Зачалась біганина й метушня. З-під стін стали відводити партіями й робити списки. Цілком старших людей, яких неначе на глум тримали тут стільки часу, зачали випускати на волю. Пустили й гурток дівчат — підлітків. Тих, що залишилися, зібрали на середину площі і військовою командою уклали в чвірки. Під час цього перегрупування ми, музики, зібрались були разом і з того часу старались не розлучатися. Це так — на всякий випадок. Зрештою під кінець того першого дня ми ще не могли знати, чим оця наша пригода закінчиться.

Ґестапівці все ще крутилися довкола наших рядів. В один час хтось, що стояв недалеко Станислава Людкевича, звернувся до одного з них і сказав, що осьтут стоїть ще одна старша людина, чи — мовляв — не можна було б і її звільнити (нашому композиторові було тоді 62 роки). Німець-старшина підійшов ближче, глянув Людкевичеві в обличчя і кликнув:

„Що? Цей молодий парень?"

Як усім далеко було до сміху, ми таки не могли втриматись і засміялися. А сам наш композитор аж схилився від цього несподіваного комплименту.

Чвірками нас перевели в глиб подвір'я. Я припадково глянув в одне густо закратоване віконце підвалу і — остовпів. Там я побачив одного з своїх знайомих киян, з яким часто зустрічався за большевицьких часів. Ще тоді ми відносилися один до одного з симпатією, хоч відвертих розмов на якінебудь небезпечні теми у нас не було, та й зрештою не могло бути. І от, де нам тепер довелося побачитись! Неголений може й кілька тижнів, вихуділий, він виглядав страшно. До того він увесь час хотів щось нам переказати, щось — як бачилось — важне. Широко розкритими очима, рухами уст і пальців старався щось пояснити — але надаремно. Йому приходилося щохвилини ховатися перед сторожами, що вешталися безупинно, а й нам не можна було так таки стати й дивитися в його бік. Скоро стало цілком темно і ми так і не довідалися, про що йому йшло. (Про це я мав з ним розмову кілька років пізніше, коли ми випадково зустрілися далеко на Заході, бо аж під швайцарською границею). Але тоді, коли я бачив мойого знайомого в брудному підвалі німецької тюрми, почуття ще більшої гіркости мене не покидало. Здавалося, що коли нас, львовян, німці арештують, то це ще не таке „вопіюще до неба", як арештування тих, які десятками років жили в большевицькій неволі. Пригадувалися нам слова одного з старших учнів консерваторії. Він ще у роках 1939-1940 заєдно повторяв, що — на його думку — політика німців у відношенні до України буде ворожа. Він декілька років побував на студіях у Німеччині, знав добре наставлення гітлерівської молоді, знав, чим вона дише і як дивиться на цілий европейський схід.

Пізно ввечорі нам дали якоїсь, подібної до кави, рідини і по кусневі хліба. Після такої вечері усіх поділили на гуртки по кільканадесять людей і стали розводити поверх за поверхом по коридорах. Тюремні приміщення були вже так переповнені, що нас прийшлося розміщувати ваки в самих коридорах. За нами замкнулися великі закратовані двері, що вели до сходів вниз. Зараз таки з самого початку дехто з наших тюремних бувальців нав'язав контакт з келіями. Звідти доносилися шепоти: „Хто ви, звідки вас привели". Але найбільше шептали: „Курити!"

Погано було з тим, що по коридорі цілий час крутилася сторожа з автоматичними пістолями в руках. Все ж бували моменти, коли було можливо прислонити ті, чи інші двері келії, підтягти шибки у вічках і впхати папіроски.

Чим дальше в ніч, тим важче було стояти. Місця під стінами було за мало навіть для половини. Тоді в пригоді стали наші практичні в таких випадках товариші. Один з них розмістив на долівці під стіною яких 7—8. Інші перед ними і спиралися їм на груди. Так ряд за рядом „посадили" усіх. Щоби години не довжилися, дехто став розказувати усякі цікаві речі. Посипалися дотепи а за ними вибухи сміху, спочатку тихо й приховано, а далі щораз голосніше. Це тривало недовго, коли нараз перед нами з'явилося кілька ґестапівців з старшиною на чолі. „Хто тут робить забаву? Котрий з вас такий дотепний? Встань!" Стало тихо. Знову той самий заклик з погрозою для усіх. По хвилині відізвався тихо, але впевнено голос: „Я". Усі видивилися. З одного ряду встав молодий, худорлявий чоловік в окулярах. Він за увесь час не відозвався був ні одним словом. Старшина вилаяв його, але на цьому інцидент закінчився. Пізніше ми довідалися, що це був один з діяльніших членів О. У. Н.

Минали година за годиною. Десь по півночі ми й тут зробили були „засідання" правління Спілки Музик, хоч — і без відповідного комплету. По одному боці вужчої частини коридору на підлозі під стіною засіли Людкевич і Барвінський, по другому я та ще дехто з членів клюбу. Обидва наші музики про щось розмовляли. Хтось, що сидів по мойому боці, звернув на них увагу, кажучи:

„Хочу добре запам'ятати собі цей образ. Людкевич і Барвінський, два з найбільше заслужених і шанованих наших музик — тут на тюремній долівці!"

Пригадується ще така сцена. Вже над самим ранком один з наших сторожів — цілком старшого віку — підійшов був до нашого гуртка, що стояв тоді в кутку коридору.

„Хто ви такі по фаху? — спитав наших музик.

„Музики, вчителі консерваторії".

„Я зразу пізнав по вас, що ви мистці" — розговорився німець. „Я теж учитель, але звичайної школи. З Східної Прусії".

По хвилині знову підійшов до нас, кажучи:

„Ви, українці, ви цілих 600 років не мали своєї держави, а тепер, не чекаючи на вирішення фюрера, самі собі проголошуєте самостійність!!!

Фразу про „600 років" він повторяв кілька разів. Так і видно було, що це він тільки що вислухав, чи вичитав в інструкції. До кого звертався з своєю арґументацією, увесь час говорив „менш!", а часом прикладав до грудей дуло автоматичного пістоля. Це у нього було — здається — несвідомо, а так тільки, для більшої переконливости його арґументів. Під час цієї розмови один з наших музик не втерпів і сказав з притиском:

„Ви, німці, знамениті вояки, але ви найгірші політики у світі!"

Взагалі, за нашого тодішнього перебування в характері арештованих поведінка обидвох наших музик була увесь час дуже достойна. Ніхто не почув від них ні одного слова наріканння, ні тим паче перестраху, чи розгублення.

Надходив нарешті ранок. Знову кусок хліба і порція рідини у глибоких тарілках. Після цього усіх вивели на подвір'я й уставили чвірками. Знову зачалося вистоювання, що продовжувалося довжелезні години. Після переходів попереднього дня й неспаної ночі старші з-поміж нас і фізично не дуже крепкі, стали таки на добре втомлюватися. Врешті по кількох годинах стояння зачалися переслухання. З наших рядів викликали по двох, трьох і розводили по канцеляріях. Більшу частину виводили знову на подвір'я, але вже не до нашого гурту, а до тюремних келій. Дехто з переслухання не вертався: виходив „на світ". Під вечір припала черга на наш ряд і нас по одному розвели по кімнатах. З нас списали точні особисті дані і — випустили.

Ми виходили з почуттям ніяковости. Наші товариші з попереднього дня і ночі, особливо молодші, залишалися майже усі. Залишався й той худорлявий незнайомий, що готов був на себе взяти відповідальність за нашу надто вільну поведінку тієї ночі. Не було ніякого сумніву, що їх усіх чекають роки тюрем і концентраційних таборів.

Попри самі східці поліційного будинку, куди нас випускали, з гомоном скочувався вниз трамвай. У перший хвилині було дивно, що місто все таки живе своїм життям,

ЧЕРВОНА МОСКВА 20 РОКІВ ТОМУ ВИМОРИЛА ЗОРГАНІЗОВАНИМ НЕЮ ГОЛОДОМ МІЛЬЙОНИ УКРАЇНЦІВ. ПРИГАДАЙМО СВІТОВІ ЦЕЙ НАЙБІЛЬШИЙ В ІСТОРІЇ ЗЛОЧИН МОСКВИ Й НАЙБІЛЬШУ ТРАГЕДІЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, ЩОБ НЕ ДОПУСТИТИ ДО ЇХ ПОВТОРЕННЯ. ЗРОБІМО ЦЕ МАСОВОЮ УЧАСТЮ В ДЕМОНСТРАЦІЯХ В НАШИХ ГРОМАДАХ!

„ЗОЛОТИЙ КЛЮЧ"

Найвищою нагородою для студентів промовців Ораторського Інституту, що існує при Сиракюзькому Університеті є „Золотий ключ". З місцевого часопису „Обзервер Діспеч" за 1 травня ми довідались, що цей ключ цього року дістав студент українець Олег Єржківський. Цього хлопця ми двічі вже зустрічали в своєму житті: перший раз в Німеччині, коли він з своєю командою на річці Лан прийшов першим на фініш своїм човном і одержав в цих перегонах першу нагороду. Другий раз — коли він тут кінчав „Гай Скул" в категорії „Онор Студент" і то першого ж року свого перебування в Америці. А ось тепер, через два роки після нашої останньої зустрічі, ми зустріли його прізвище, як студента, відзначеного найвищою нагородою — золотим ключем. Тому ми вирішили піти до Інституту, аби краще довідатись про цей його успіх. Керуючий справами Інституту д-р Ралф Смидт показав нам проспект промов усіх студентів, з якого ми взнали, що наш студент мав такі п'ять тем: „Діти України", „Київ — столиця України" „Німці і Німеччина очима українця", „Росія і росіяни очима українця" і „Росія і поневолені народи". Найбільш популярними темами були: „Діти України", що її прослухано майже у всіх школах міста і округи та „Росія і поневолені нею народи", яку читано на різних зібраннях американців і власне за яку й відзначено нашого студента Золотим ключем.

Вступом до цієї доповіді була пригадка, що першою жертвою большевицького імперіялізму була Україна — саме тут виробились „клясичні" методи поневолення народів російськими большевиками. Перший період поневолення доповідач називає „націоналістичним". Під час цього періоду владу прибірають до своїх рук національні поплентачі російських большевиків — українські комуністи. В цей період росіянами свідомо провадиться руйнування місцевого господарства і це доводиться до найвищої точки — повної руїни. Тоді наступає другий період — „ворогів народу". Вся вина за руїну, що пляново переводили росіяни, звалюється на українських комуністів і їх винищують с п е ц і я л ь н о створеною „Ч р е з в и чайною комісією" — Ч. К. Разом з ними винищуються й визначні національні діячі; влада в цьому періоді цілковито переходить в руки росіян. Далі наступає третій період — „побудови соціялізму", — коли росіяни намагаються прибрати до своїх рук все багатство країни. Знищуються індивідуальні господарства і підприємства, все удержавлюється, творяться колективні господарства і селяни перетворюються в державних рабів.

Це викликає спротив населення і щоб його зломити, оголошується четвертий період — „внутрішніх ворогів". Голодом с е л я н заставляють вступати до колгоспів, а непокірних депортують на державні роботи в концентраційні табори. Саме тут даремною працею в'язнів концентраційних таборів добувається дешево сировина і експортується на ринки капіталістичних держав з метою викликати там економічну кризу. Тож в цей період вся економіка країни переходить в руки росіян і ними оголошується останній період — „побудови комунізму". В цьому періоді все населення перетворюється в державних рабів: робітники закріплюються за фабриками і заводами, селяни за колгоспами, службовці, учені, лікарі, учителі та інші за відповідними підприємствами. Норми виробітку, час праці, заробітня плата, місце праці і фах визначуються державою, всі ознаки свободи зникають, всі прояви індивідуальної волі є державний злочин, наступає повне рабство, країна стає „союзною республікою".

Дослідивши шлях поневолення України, доповідач накреслює „клясичну" схему методи поневолення і за цією схемою визначає в якому періоді поневолення є той чи інший народ, що попав у сферу впливу большевицької Росії. Доповідь на цю тему, за словами д-р Ралфа Смідта, триває коло 30 хвилин, а запитання і відповіді часто бувають годину й більше. Тож довідавшись про це все у керуючого справами Інституту, ми, йдучи додому, на виході з Інституту зустріли і нашого студента Олега Єржківського. З розмов з ним ми довідались, що він є категорії „Гай Онор Студент", степендіятом Східньо-Европейського Фонду, є студентом консерваторії по кляси рояля, член Українського Національного Союзу 483 відділу, недавно склав іспити на сеньора по рятуванню потопаючих на воді, грає в шахматному турнірі, що зараз тут переводиться і має там друге місце покищо, член секції лижварів і працює два дні в місцевому „маркеті", аби мати змогу купити собі зайву книжку. „Стаємо, дядьку, потроху на дорогу, але ще далеко до того, щоб уже бути на власних ногах. Але Ви, дядьку, не журіться! Я ще буду в користь нашому народові і моїй любій Україні!" — каже він нам на прощання. Щасти ж йому Боже!

М. М.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

За музичне виховання.

Широкий загал українського громадянства вже мав нагоду довідатися з коротких пресових звідомлень про існування й діяльність единої Музичної Школи під назвою **Український Музичний Інститут** в Ню Йорку з Відділами в Нюарку й Филаделфії під загальним керівництвом дир. Романа Савицького.

Сьогодні занотовано новий прояв діяльности цієї Школи.

На сходинах батьків, що відбулися з ініціятиви Дирекції Школи в суботу, 9-го травня 1953 в приміщенні Укр. Літ.-Мист. Клюбу в Ню Йорку, по заслуханні звітів дирекції з однорічної діяльности Інституту, присутні батьки висловили своє вдоволення з хосенної праці, яку доводилося вести серед дуже невідрадних обставин і оцінюючи жертвенність та самовідданість учительського Збору, присутні батьки рішили допомагати в майбутній праці Школи, покликаючи окремий Комітет Батьків.

Маючи на увазі збереження здобутків укр. музичного мистецтва та його дальший розвій, Батьківський Комітет поставив перед собою такі завдання:

1. допомагати Керівництву Інституту: а) придбанням матеріяльних засобів, б) набуттям музичної літератури для створення шкільної бібліотеки, в) музичних інструментів.

2. спопуляризувати серед українськгоо г р о м а дянства музичне мистецтво як важливий чинник у вихованю молоді

Комітет здає собі справу, що для зреалізування намічених завдань буде мати багато труднощів, але вірить, що при активній піддержці широкого загалу вдасться йому виконати повністю їх.

Тому вже сьогодні, виповняючи одну з точок наших завдань, ми звертаємося з горячим закликом до батьків, які мають обдарованих музичними здібностями дітей, але не обнятих ще ніякою наукою і до тих, що їх діти вже вчаться поза нашою школою: пішліть своїх дітей до нашої рідної Музичної Школи. В ній бо вчать наші найкращі музичні сили, які дають запоруку, що діти одержать в школі добру й солідну музичну освіту.

Посилаючи своїх дітей до Укр. Музичного Інституту, Ви не тільки причинетеся до його росту, але докажете перед іншими етнічними групами, що ми, українці, також вміємо плекати музичне мистецтво й ставимо його рівнорядно з другими видами нашої духової культури.

Рівночасно звертаємося до Шан. Громадян поза Ню Йорком, де нема ще Відділу Укр. Муз. Інституту, створити такий в порозумінню з Йорку.

Заінтересованим б а т ькам подаємо адресу Укр. Муз. Інституту в Ню Йорку: 149 Секонд Авеню, Н. Й.

Батьківський Комітет.

Дітройт, Міш.

Пластове Свячене.

Направду милу несподіванку зробив українській громаді Дітройту місцевий Кружок „Пластприяту", влаштувавши дбайливо підготовану імпрезу п. н. „Пластове свячене". Численно зібрані гості (понад 400 осіб!) мали нагоду не тільки подивляти запопадливість господинь імпрези, що під проводом голови „Пластприяту" пані Ірини Іваницької, приготували направду виставне прийняття, але й не могли налюбуватися програмою свяченого, виведеною пластовою молоддю під проводом енергійної пані О. Савчукової.

Свячене відкрила короткою промовою п-ні І. Іваницька, вітаючи гостей традиційним „Христос Воскрес". У дальших словах своєї промови бесідниця змалювала декілька великодніх картин з українського села, окремо закликаючи молодь зберігати тут далеко від України всі наші гарні звичаї, а в тому й великодні звичаї. Оце свячене — говорила бесідниця — має якраз за мету пригадати тим, що давно вийшли з України, чудові наші звичаї, гаївки та веснянки, а молоді, що й не пам'ятає добре нашої соняшної Батьківщини, має защепити любов до всього, що з тією Україною пов'язане.

Радісним відрухом сколихнулася заля, коли на відкритій сцені появився великий гурт пластунок (80!) у гарних національних одягах. І ця поява такого великого гурту дітей та ще й у національних одягах відразу змінила настрій усіх приявних. Якось більше святково бриніло старе „Христос Воскресе" в часі свячення паски, що його довершив о. А. Трешневський у прияві оо. Я. Княгиницького, П. Скаскова і Я. Федика.

Слова проповіді о. А. Трешневського про світлу перемогу Богочоловіка після страшної Голготи і мученичої смерти набирали якогось глибшого змісту й значення для приявних, що напевно в тому часі думками блукали по згарищах рідних хат, по руїнах храмів Божих, по попелищах сіл і міст у нашій Україні.

Голова місцевої Пластової Станиці п. Р. Татарський гарним словом — побажанням для всіх приявних вичерпав чергу промовців.

Після цього зачалася програма гаїлковим хороводом. Наперед традиційний „Кривий танець", а так пішли „Зеленії огірочки", „Чорнушко-душко", „Качурик у гороховім вінку", „Зельман" та інші.

Гарно, природно й без зайвого перебільшення виводили дівчатка ці прості, але дорогі й любі мельодії гаївок. Ви замикали очі й линули думками в країну споминів. І ви бачили стару дерев'яну церковцю посеред села в вінку вікових лип. Довкола церкви в'ється гамірливий вінок дівчат у веселих стрічках, у вишиваних сорочках, у квітистих запасках. Під липами на лавах і на колодах сидять сиволосі діди, стоять гуртками жінки. А над усім сотнями здорових голосів гримить гаїлкова пісня, стара як та церковця, а може й старша, може ще з тих часів, коли наші предки поклонялися сонцю, або коли боронилися перед нападами татар, або коли терпіли панщизняне ярмо.

Так, та ж сама пісня тільки не там серед столітніх лип, не біля дерев'яної церковці, не в любій Україні.

Гаїлки зробили на приявних велике враження ще й тим, що були виведені великим гуртом дітей без усяких претенсій на попис чи балет, як це часто в таких випадках буває. І це якраз добре, що всі учасники гаїлок засвоїли собі не тільки мельодію і слова співаних пісень, але й це пережили в великому гурті ровесників і гостей те, до чого так солідно готувалися.

Програму свяченого доповнили три віршики, добре підібрані до цілости, що їх добре віддеклямували юнак

(Закінчення на стор 6)

КРАЄВИЙ З'ЇЗД „ЗАРЕВА" В ЗДА

Ідеологічні позиції молодо-академічного середовища, згуртованого в ЗАРЕВІ, вимагають дбайливої перевірки пророблені праці. Одним з важливіших засобів громадської готовости був відбутий З'їзд нашої організації. Скромний З'їзд ЗАРЕВА відбувся без зайвої самореклями в дні 26 квітня 1953 в Клівленді, осідку дотеперішнього Краєвого Проводу. Були заступлені такі осередки: Нюарк, Клівленд, Ню Йорк, Ст. Пол, Міннеаполіс, Филаделфія, Трентон, Шікаґо, Рачестер і Кент, О. Всіх делеґатів З'їзду було 32, разом з гостями (в більшості члени Зарева) всіх учасників З'їзду було 58 осіб.

На порядку нарад були справи майже виключно організаційної натури. (Рівночасно з З'їздом, члени ЗАРЕВА брали участь в днях 25-26 квітня в Конференції Націоналістичного покоління).

Із звіту Керманича Крайового Проводу ЗАРЕВА, д-ра Богдана Винаря, довідуємося, що на терені ЗДА діють в сучасну пору такі клітини ЗАРЕВА: Академічна Громада ім. Р. Орлика в Клівленді, „СМОЛОСКИП" в Ню Йорку, „СІЧ" в Шікаґо, „ПРОМІНЬ" в Ст. Пол-Міннеаполіс, та працюють станиці ЗАРЕВА в Филаделфії, Рачестері, Нюарку, і окремі уповноважені в Медісоні, Лорені, Ст. Бенді, Трентоні, Бофало, Джерзі Сіти, Наяґара Фолс.

Основна праця членів ЗАРЕВА зосереджена в діючих ФАХОВИХ КОМІСІЯХ. У звітовому часі слід відмітити активну працю таких одиниць: Комісія Національно-Державницького Відродження України (голова д-р Марко Антонович), Комісія Державної Відбудови (інж. Аркадій Жуковський, голова), Економічна Комісія (голова д-р Богдан Винар), Комісія Дослідів Підсовєтської Дійсности (голова Осип Зінкевич) і Літературна Комісія (Олекса Шевченко, голова, Любомир Винар, секретар). Поодинокі комісії виготовили ряд цікавих праць, але з браку фінансових засобів їх ще не опубліковано. Квартальник Зарева „РОЗБУДОВА ДЕРЖАВИ" поміщує частину праць комісії, але це в жадному випадку не рекомпенсує пророблені праці. Тому принято рішення, щоб докласти зусиль для створення кращої фінансової бази для „Розбудови Держави" (для збільшення його об'єму) та для уможливлення друку окремих праць, як також збірників окремих комісій. Більша активізація членства в комісіях підвищить вклад праці молодого покоління в напрямі всебічних студій духового обличчя сучасних надбань, розширюючи нашу скромну працю на всі важливіші ділянки державознавства.

ЗАРЕВО — організація з точно означеними рямками дії і специфічної роботи. Тому примат у т. зв. суспільно-громадській праці віддаємо іншим організаціям. Такими організаціями молоді уважаємо станові студентські товариства, Молодь ОДВУ, Пласт, ОДУМ, СУМА й ін.

Під сучасну пору ЗАРЕВО являється членом УККА (представник ЗАРЕВА в Конгресовій Раді, інж. Іван Турянський) і членом Ради Молоді Північної Америки (Маруся Попович, секретар Президії). Крім того члени ЗАРЕВА беруть активну участь у громадській роботі філій УККА, ОДВУ, Пласту та інших суспільно-громадських організаціях.

З'їзд приняв статут Об'єднання, затверджений американськими властями, переведено облік кадрів ЗАРЕВА на терені ЗДА та принято ряд важливих рішень. До Крайового Проводу вибрано: Володимира Дмитрюка (Н. Й.), головою, Любомир Винар, заступник, Олекса Шевченко, секретар, Дмитро Пілецький організаційний референт і Іван Лехновський, фін. госп. референт. Контрольна Комісія: д-р Олександер Наклович, голова, д-р Петро Стерчо і Роман Шраменко, члени.

З'їздом керувала Президія в складі: д-р Петро Стерчо, предсідник, Б. Турчинюк, заступник, і Володимир Дмитрюк, секретар.

Пресова Служба ЗАРЕВА.

Повідомляємо, що ціна оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини оголошення) пересилати разом з текстом.

Адміністрація „Свободи".

ВСЯЧИНА

91-РІЧНИЙ ЖЕНИТЬСЯ З 46-РІЧНОЮ

91-річний письменник Генрі Д. Седжвік 18 травня одружується з 46-річною панною Габріелею Мей Лад. Він живе в Медії, Па. Його наречена могла б бути його внучкою, а навіть і правнучкою.

СНІДАННЯ ПЕРЕД 50 РОКАМИ

Часописи пригадують, що перед п'ятдесяти роками снідання в кафетерії Гарвардського університету коштувало 11 центів. За ту суму можна було дістати: яблуко або дактилі, хліб з маслом або булку, кашу з молоком та чай, каву, какао або саме молоко. Дешево воно було тоді, але дорогі були тоді гроші.

КОМАХА ПРИГОТОВЛЯЄ СОБІ ПОЖИВУ

Ще цікавіша історія з комахою, що пече хліб. В Далмації живуть такі мурашки, що гризуть пшеничне зерно, роблять з нього пізніше тісто, яке випікається на сонці, і аж після того комаха їсть печену паляницю.

АМЕРИКАНЦІ ЛІЗУТЬ НА ГОРУ АВСТІН

Американська експедиція, організована Американським Альпійським Клюбом, пробує здобути вершок гори Австін у Пакістані, що високий на 28,251 стопу. На чолі експедиції стоїть д-р Чарлз С. Гавстон. Експедиція вирушить з Карачі 28 травня.

ЖАБ'ЯЧІ ЗМАГАННЯ

Ці жаб'ячі змагання відбуваються кожного року на річному ярмарку в повіті Калаверас в Каліфорнії. Цього року в них братимуть участь жаби з Англії і Південної Африки, які вже відлетіли з літовища в Ню Йорку на ці змагання. В цих скоках змагаються жаби ще з шістьох інших країн. Жаби старатися будуть перевищити рекорд скоку, який тепер виносить 16 стіп і 4 цалі.

НАРОДИЛИСЯ БЛИЗНЮКИ, ЩО ВАЖАТЬ 17 ФУНТІВ

В Трої, в стейті Н. Й., 13 травня народилися близнюки, що разом важать 17 фунтів і 11 унцій. Їхня мати, пані Брундідж, матиме що носити, коли одночасно візьме їх на руки. Одна дівчинка, що народилася перша, важить 8 фунтів і 10 унцій, а друга 9 фунтів і одну унцію. Це рекорд у вазі близнюків.

Дітройт, Міш.

(Закінчення зі стор. 5)

Ігор Шалаута, юначка Гена Юрків і новачка Мартуся Федишин.

Програмою свяченого проводив дуже культурно і дотепно ред. Зенон Тарнавський. Дохід з імпрези призначений на влаштування пластових таборів. Тут слід підкреслити й те, що Українсько-Американський Осередок відступив свої залі на свячене тільки за заплатою за світло, призначуючи належну за залю оплату також на пластові табори.

Також управа „Пластприяту" зобов'язалася, починаючи від цієї імпрези, складати 5% від доходу з усіх своїх імпрез на місцеве т-во „Рідна Школа", що вдержує в нашому місті аж дві школи українознавства.

Зачуваємо, що наш „Пластприят" має запланованих цілу низку імпрез, які, завдяки свому оригінальному оформленню, повинні б мати не менший успіх, як згадане свячене.

Петро Кореняк.

П О Д Я К А

Отсим почуваюся до обов'язку зложити прилюдну подяку інж. **ЛЕВОВІ ЯЦКЕВИЧЕВІ** за організацію курсів технічного креслення у Филаделфії та вишколення мене на фахового технічного кресляра.

Від 2-ох місяців працюю в новому званні у фірмі General Machine Co., Frankford & Orthodox St., та заробляю на початок $66.75. Коли я тепер дивлюся сміливіше в будучність, то завдячую те в першій мірі інж. Л. Яцкевичеві, що своєю приступною та практичною методою навчання не тільки зробив з мене за 2½ місяця кресляра, але теж допоміг мені влаштуватися на теперішній праці. Крім мене, багато інших учасників його курсів працюють, як технічні креслярі та інспектори. Для прикладу подам: п. Порвена (Schutte Koerthing Co.), Реча (Kusse Machine Co.), п. М. Подоляка (R.C.A. Victor), п. М. Завицького (Babcock & Wilcox), п. І. Ташука (Yale & Towne Co.), і багато інших. Це доказує, що п. інж. Л. Яцкевич робить на терені Филаделфії конкретну роботу, доречі за ціну в десятеро меншу, як американські курси, та заслуговує на увагу українського громадянства. Дай Вам Боже, Дорогий Інженере багато сил, витривалості та снаги продовжати свої курси дальше, для добра української еміграції.

ДАМЯН ФЕДОВЧУК.

ТАРЗАН, ч. 3074. Змагання за волю.

Запах людини все ще висів у повітрі, але ще не було видно живої істоти. Насторожений всіми змислами, Тарзан продовжував йти шляхом.

Нагло він знайшовся перед створінням, яке могло походити з-перед історичного минулого, — десяти тисяч років.

„Той атча ботай ло!", ричала печерна людина. Тарзан потряс головою. „Ти мій в'язень!", повторила людина по-англійськи.

„Тарзан не може бути в'язнем жадної людини!", — відповіла мавполюдина. Він раптом встромив осторонь у землю списа і скочив до людини.